

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования им.И.Алтынсарина

**Ғылым негіздері бойынша ұлттық мектептерге арналған
терминологиялық сөздік**
Әдістемелік құрал

**Терминологический
словарь по основам наук для школ
с национальным языком обучения**
Методическое пособие

Астана
2013

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды (2013 жылғы 20 қарашадағы № 5 хаттама).

Рекомендовано к изданию решением Ученого совета Национальной академии образования им. И.Алтынсарина (протокол № 5 от 20 ноября 2013 г.).

Ғылым негіздері бойынша ұлттық мектептерге арналған терминологиялық сөздік. Әдістемелік құрал. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2013. – 37 б.

Терминологический словарь по основам наук для школ с национальным языком обучения. Методическое пособие. – Астана: Национальная академия образования им. И.Алтынсарина, 2013. – 36 с.

Ұсынылып отырған терминологиялық сөздікте ұлттық тілде оқытатын мектептерде тілдік әндердің бірыңғай тақырыптық минимумы көрсетілген және ғылым негіздері бойынша қазақ, орыс, өзбек, ұйғыр және тәжік тілдерінде шамамен 11500 термин мен сөз тіркестері жинақталған.

Бұл терминологиялық сөздік ұлттық тілде оқытатын мектептердің мұғалімдері мен оқушыларына арналған.

В методическом пособии раскрыты методические основы разработки терминологического словаря по основам наук в школах с национальным языком обучения. Настоящий терминологический словарь содержит примерно 11500 слов и словосочетаний на казахском, русском, узбекском, уйгурском и таджикском языках.

Терминологический словарь предназначен для учителей и учащихся школ с национальным языком обучения.

© Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2013

© Национальная академия образования имени И. Алтынсарина, 2013

Кіріспе

«Қазақстан Республикасында тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасындағы» маңызды мақсаттардың бірі ретінде «**Дамған** тіл мәдениеті – зиялы ұлттың күш -қуаты» деп тұжырымдалған. Оның ішінде салалық терминология жасау жұмыстарын жақсарту арқылы қазақ тілінің кәсіби лексикалық қорын одан әрі жетілдіру мен жүйеге келтіру үшін кешенді шараларды орындау жоспарланған болатын.

Әлемдік білім беру кеңістігінде қалыптасқан ғылыми терминдер мен тұрақты сөз тіркестерін еліміздің білім беру жүйесінің барлық деңгейлерінде және ұлттық тілде оқытылатын мектептердегі оқу үдерістерінде заманауи талаптарға сай жүйелеу, терминологиялық сөздер қорын жаңалау және бірізді етіп қолданысқа ұсыну басты мақсат болып отыр.

Ұсынылып отырған терминологиялық сөздік осы мақсатты жүзеге асыру жұмыстарының аясында әзірленді.

Сөздікте ұлттық тілде (өзбек, ұйғыр немесе тәжік тілінде) оқыталатын мектептерге арналған ғылым негіздері, атап айтқанда жаратылыстану -математикалық, қоғамдық-гуманитарлық және эстетикалық-технология білім салалары бойынша терминдер мен сөз тіркестері қамтылған.

Введение

Значимость разработки многоязычного терминологического словаря обуславливается наличием в настоящее время в развитии образовательной сферы мира двух тенденций, существующих в диалектическом единстве. С одной стороны, тенденции к интернационализации, обусловленные объективной потребностью в полиязычии подрастающих поколений. С другой стороны, в силу развития интереса к своему культурно-национальному и языковому своеобразию.

Практическая ценность исследования состоит в том, что в работе предложена совокупность самых распространенных и используемых предметных терминов, что облегчает чтение школьной учебной литературы на вышеуказанных языках. Словарь является средством оказания методической помощи в уяснении языковой семантики терминологической лексики. Он способствует межъязыковому предметному общению, является проводником в понятийно-терминологический мир, развивает межкультурные коммуникации.

В терминалогический словарь включены термины и словосочетаний по следующим образовательным областям: естественно-математический, общественно-гуманитарный и технология. Термины расположены в алфавитном порядке

1 Ұлттық тілде оқытатын мектептерде тілдік пәндердің (ана тілі, қазақ, орыс) бірыңғай тақырыптық минимумы

Бүгінгі таңда Қазақстанның білім беру жүйесіндегі басым бағыттарының бірі – жаңаша инновациялық көптілді білім беру моделін құру болып табылады. Ұлттық тілде (өзбек, ұйғыр немесе тәжік тілінде) оқытатын мектептерді бітірушілер қазақ, орыс және ағылшын тілдерін сапалы меңгеру, жазбаша және ауызекі өйлеуде кез келген мәдени кемел ортада адамдармен өзара қарым-қатынас жасай алу және сөз мәдениетін сақтау – өмірден туындап отырған қажеттілік. Ғылым мен техниканың қарқынды дамуы тілдерді еркін меңгеру сұранысын жоғарылатып, теориялық және практикалық білімді терең де сапалы меңгеру шеберлігі мен дағдысын талап етіп отыр. Көптілді оқыту негізінде бейіндеу – дамыған тұлғаның әлемдік өркениет кеңістігіндегі бәсекеге қабілеттілік кепілі. Қазіргі ұлттық тілде (өзбек, ұйғыр немесе тәжік тілінде) оқытатын мектептерді бітірушілер де өздерінің алдына үлкен мақсат қоя біледі. Олар мектеп бітірушілерінің қорытынды атестациясынан (ұлттық бірыңғай тестілеуден) өтіп жоғары оқу орындарында білім алуды армандайды, бірақ көбінесе тілдік мәселеде қиналады. Дәлірек айтқанда, нақты сыналатын пән терминологиясынан көп қиындықтарға кезігеді. Сол себепті, ғылым негіздері, яғни жаратылыстану-математикалық, қоғамдық-гуманитарлық және эстетикалық-технология білім салалары бойынша пәндерді қазақ немесе орыс тілдерінде кіріктіре оқыту заман талабы. Осы бағытта ұлттық тілде оқытатын мектептерде өкптілдік орта қалыптастыруда кешенді әрекеттерді ұйымдастыруға арналған терминологиялық сөздікті ұсынамыз.

Сөздікті құрастыруда басшылыққа алынған негізгі қағидалар:

- мектеп курсындағы ғылым негіздерінің жүйеленген терминологиясын қалыптастыру, сөйтіп ұлттық тілде оқытатын мектептерде қазақ және орыс тілдерінің кәсіби қолданылу аясын кеңейту;

- терминологиялық сөздік құрастыру барысында ұлттық сөздерді кәдеге жарату және қазақ тілінің сөз байлығын барынша пайдалану;

- білім беру жүйесінде қолдануы түсінікті болуы үшін халықаралық деңгейде қалыптасқан танымал терминдерді мүмкіндігінше өзгеріссіз қалдыру;

- термин өздердің көпшілігі басқа тілдерден енгендіктен, терминологияның ұлттық мазмұнын жаңғыртуды ескере отырып, барлық мүмкіндіктерді ұтымды пайдалану;

- баламасы жоқ шетел терминдерін тиісті тілдің фонетикалық жүйесіне бейімдеу;

- орыс тілі арқылы енген терминдер мен сөз тіркестерін мүмкіндігінше тиісті тілге түпнұсқадан аудару, аударуға келмейтіндерінің түпнұсқалық мағынасын сақтай отырып, грамматикалық форма жағынан тиісті тілдің фонетикалық және морфологиялық ерекшеліктеріне бейімдеу.

1 Методические основы разработки терминологического словаря по основам наук в школах с национальным языком обучения

Данный словарь по основам наук представляет систему основных понятий и терминов имеющих важное теоретическое и практическое значение для понимания предметно-специфического содержания школьных дисциплин. Особую актуальность данная проблема приобретает в гуманитарных науках, специфика которых заключается в их социокультурной обусловленности, что и определяет важность осознания межкультурного общения как диалога разных культур («своей» и «другой»), разных этносов. Не менее значимым является этот вопрос для предметов естественно-математического направления. Практический опыт языкового общения демонстрирует массу примеров недопонимания, когда под одними и теми же терминами представители разных этносов и культур подразумевают разные явления и понятия. Каким образом может способствовать разрешению подобных проблем в межкультурной образовательной коммуникации терминологический словарь? Потенциально словарь как тип справочной книги обладает неограниченными методическими возможностями для передачи разнообразной информации о слове в удобной для пользователя простой и исчерпывающей форме. Именно структура словаря, позволяющая в концентрированной, сжатой форме наиболее экономичным способом передать наиболее существенную информацию, отличает его от любого другого справочного издания. Терминологический словарь имеет разнообразные возможности: его направленность определяет структуру и содержание словарного набора, а также отбор терминов в словнике. Таким образом, актуальность данной работы определяется следующими факторами:

1. Современным этапом развития мировой науки и образовательной сферы в условиях глобализации, который характеризуется двумя процессами: центристремительным и центробежным. Центристремительный процесс – процесс сближения, слияния и интернационализации науки и образования. Центробежный процесс заключается в том, что ни один народ не готов терять свою идентичность, и в сфере гуманитарного знания эта культурная идентичность проявляется наиболее ярко. Это надо учитывать в учебном процессе;

2. Необходимостью поиска эффективных путей межкультурного диалога в образовательной области и преодоления возможных коммуникационных сбоев в межкультурной и межэтнической коммуникации;

3. Потребностью в терминологических словарях, способных предотвратить подобные коммуникационные сбои.

Таким образом, **новизна** данной работы заключается как в **объекте** исследования, представляющем собой терминологию гуманитарных и естественно-математических наук и ее отражение в словаре, так и в **предмете** исследования – социокультурной образовательной обусловленности терминов предметов общеобразовательной школы.

2 Жаратылыстану пәндері бойынша қысқаша терминологиялық сөздік / Краткий терминологический словарь по естественнонаучным предметам

2.1 Математика

Қазақ	Орыс	Өзбек	Ұйғыр	АҒЫЛШЫН
		А		
абсолют	абсолют	абсолют	абсалют	the absolute
абсолют шама	абсолютная величина	абсолют катталиқ	абсалют миқдар (мутлақ миқтар)	absolute value
абстракция	абстракция	мавхумлик	абстракция	abstraction
абсцисса	абсцисса	абсцисса	абщисса	abscissa
абсцисса осі	ось абсцисс	абсцисса ўқи	абщисса оқи	abscise axis
азайтқыш	вычитаемое	айрилувчи	кемиткүч	subtrahend
азайту	вычитание	айириш	елиш	deduction
айқас түзулер	скрещивающиеся прямые	айқаш түғри чизиклар	айқаш түзләр	crossing lines
айқыш	накрест лежащие углы	айқаш бурчаклар	айқаш (чапрас) булуңлар	crosswise lying
бұрыштар			айлиниш	body of rotation
айналу денесі	тело вращения	айланма жисм	жисимлири	
айнымалы	переменная	ўзгарувчи	өзгәрмә	variable
айырым	разность	айирма	айрима	difference
аксиома	аксиома	аксиома	аксиома	axiom
алгебра	алгебра	алгебра	алгебра	algebra
алғашқы функция	первообразная	бошланғиш функция	дәсләпки функция	prototypal function
алмастыру	перестановка	ўрин алмаштириш	алмаштуруш	transposition
амал	действие	амал	эмәл	action
анықталған интеграл	определенный интеграл	аниқ интеграл	ениқланған интеграл	certain integral
анықталмаған интеграл	неопределенный интеграл	аниқмас интеграл	ениқланмиған интеграл	indefinite integral
анықталу облысы	область определения	аниқланиш соҳаси	ениқлиниш саһаси	range of definition
анықтама	определение	таъриф	ениқлима	determination
апофема	апофема	апофема	апофема	apothem
аппликата осі	ось аппликата	аппликата	аппликата	z-axis
аралас бөлшек	смешанный дробь	аралаш каср	арилаш кәсир	mixed shot
аралық	промежуток	оралиқ	арилиқ	interval
аргумент	аргумент	аргумент	аргумент	argument
аргументтің өсімшесі	приращение аргумента	аргумент орттирмаси	аргументниң өсүмчиси	increase of argument
арифметика	арифметика	арифметика	арифметика	arithmetic
арифметикалық амал	арифметическое действие	арифметик амал	арифметикилик	arithmetic action
арифметикалық квадрат түбір	арифметический квадратный корень	арифметик квадрат илдиз	арифметикилик квадрат томур	arithmetic square root

арифметикалык орта	среднее арифметическое	ўрта арифметик	арифметикилик оттуриси	arithmetical mean
арифметикалык прогрессия	арифметическая прогрессия	арифметик прогрессия	арифметикилик прогрессия	arithmetic progression
арккосинус	арккосинус	арккосинус	арксинус	anti-cosine
арккотангенс	арккотангенс	арккотангенс	арккотангенс	anti-cotangent
арксинус	арксинус	арксинус	арксинус	anti-sine
арктангенс	арктангенс	арктангенс	арктангенс	arctangent
асимптота	асимптота	асимптота	асимптота	asymptote
аудан	площадь	юза	мәйдан	area
ауыстырымдылы қ қасиеті	Переместительное свойство	ўрин алмаштириш қонуни	орун алмаштуруш қануни	to move property
ауыстыру ауытқу	подстановка отклонение	ўринига қўйиш оғиш	орниға қоюш	substitution rejection
эдіс	метод	усул	метод, усус	method
эріпті өрнек	буквенное выражение	харфий ифода	һәриплик ипадә	in letters expression
Б				
бағытгас векторлар	сонаправленные векторы	йўналишдош векторлар	бирдәк йөнәлгән векторлар	codirectional vectors
бағыт	направление	йўналиш	йөнилиш	direction
бағыттаушы	направляющая	йўналтирувчи		directing
бірлік өлшем	единица измерения	бирлик	бирлик	unit association
бірігу	объединение	бирлашма	бирикмиси	unambiguous
бірмәнді	однозначная	бир қийматли	бирмәналик	unambiguous
бірмүше	одночлен	бирхад	бирмүчә	monomial
бірсарындылық	монотонность	монотонлик	бирхил, моно- тон	monotony
біртекті	однородная	биржинсли	бирхил	homogeneous
биіктік	высота	баландлик	егизлик	height
биквадрат	биквадратное	биквадрат	биквадрат	biquadratic
тендеу	уравнение	тенглама	тәңлимә	equalization
биссектриса	биссектриса	биссектриса	биссектриса	bisector
бос мүше	свободный член	озод хад	бош эза	free member
бөлінгіш	делимое	бўлинувчи	бөлүнгүч	dividend
бөлінгіштік	делимость	бўлиниш	бөлүнгүчлүк	divisibility
бөлінді	частное	бўлинма	бөлүндә	частное
бөлгіш	делитель	бўлувчи	бөлгүч	divisor
бөлу	деление	бўлиш	бөлүш	division
бөлшек	дробь	қаср	қәсир	shot
бүйір бет	боковая поверхность	ён сирти	ян бәтлири ян бети	side
бүйір жақ	боковая грань	ён ёқ	ян яқлири	lateral verge
бүйір қабырға	боковая сторона	ён томон	ян тәрипи	lateral side
бүйір қыр	боковое ребро	ён қирра	ян қири	lateral rib
бүтін	целое	бутун	пүтүн	unit
бұру	поворот	буриш	буруш, буру-луш	turn
бұрыш	угол	бурчак	булуң	corner

В				
вектор	вектор	вектор	вектор	vector
Г				
гексаэдр	гексаэдр	гексаэдр	алтэ яқлик жисим, гексаэдр	hexahedron
геометриялық	геометрическая	геометрик	геометриялик	geometrical
прогрессия	прогрессия	прогрессия	прогрессия	progression
гипербола	гипербола	гипербола	гипербола	hyperbola
гипотенуза	гипотенуза	гипотенуза	гипотенуза	hypotenuse
гомотетия	гомотетия	гомотетия	гомотетия	homothety
градус	градус	градус	градус	degree
график	график	график	график	chart
Д				
дедукция	дедукция	дедукция	дедукция	deduction
дене	тело	жисм	жисим	body
дәлелдеу	доказательство	исбот	испатлаш	proof
дәреже	степень	даража	дәрижә	degree
диагональ	диагональ	диагональ	диоганал	diagonal
диаграмма	диаграмма	диаграмма	диограмма	diagram
диаметр	диаметр	диаметр	диометр	diameter
дискриминант	дискриминант	дискриминант	дискриминант (пәриклигүчи)	discriminant
дифференциал	дифференциал	дифференциал	дифференци-ал	differential
доға	дуга	ёй	доға	arc
доғал бұрыш	тупой угол	ўтмас бурчак	кәң булуң	obtuse angle
додекаэдр	додекаэдр	додекаэдр	додекаэдр	dodecahedron
дөңгелек	круг	доира	дугләк	circle
дөңгелектеу	округление	яхлитлаш	пүтүнләш	rounding off
дөңес	выпуклая	қаварик	томпақ	protuberant
Е				
екі мүше	двучлен	иккиҳад	икки эзалиқ	binomial
ені	ширина	эни	кәңлиги	width
еселік	кратность	карралилик	һәссилик	multipleness
Ж				
жазықтық	плоскость	текислик	тәкшилик	plane
жазыңқы бұрыш	развернутый угол	ёйик бурчак	тәкши булуң	unfolded corner
жай бөлшек	обыкновенная дробь	оддий каср	аддий кәсир	usual shot
жақ	грань	ёқ	яқлири, яқ	verge
жарты түзу	полупрямая	ярим тўғри чизик	йерим түз	semiline
жарты шеңбер	полуокружность	ярим айлана	йерим чәмбәр	semicircle
жанама	касательная	уринма	яндашма	tangent
жиілік	частота	частота		frequency
жиын	множества	тўплам	жиғинда	great numbers
жорамал бірлік	мнимая единица	мавхум бирлик	хиялий бирлик	imaginary unit
жуықтау	приближение	яқинлаштириш	йеқинлашқан	approaching
жүйе	система	система	система	system
жүп	четный	жуфт	жүп	even
И				
ізелінді шама	искомая величина	изланаётган катталиқ	издилватқан микдар	sought after size

іргелес жатқан катет	прилежащий катет	ёпишган катет	яндаш ятқан катет	прилежащий cathetus
іштей сызылған	вписанный	ички чизилган	ичидин сизилған	entered
И				
индукция	индукция	индукция	индукция	induction
интеграл	интеграл	интеграл	интеграл	integral
К				
катет	катет	катет	катет	cathetus
келтіру	приведение	келтириш	кэлтүрүш	coersion
кему	убывание	камайиш	кемийиш	decrease
кеңістік	пространство	фазо	бошлуқ	space
кері есеп	обратная задача	тескари масала	экси һесап	reverse task
кесінді	отрезок	кесма	кесиндә	segment
кескін	изображение	тасвир	тәсвир	image
кіші	меньше	кичик	кичик	less than
коллинеарлық	коллинеарность	коллинерлик	коллинеарлик	collinearity
компланарлы	компланарные	компланарлик	компланар	coplaner
конус	конус	конус	конус	cone
константа,	константа	константа	константа	constant
тұрақты			турақлик	
координаталық ось	координатная ось	координатная ўқи	координата оқи	co-ordinate
косинус	косинус	косинус	косинус	axis
котангенс	котангенс	котангенс	котангенс	cosine
коэффициент	коэффициент	коэффициент	коэффициент	cotangent
көбейтінді	произведение	кўпайтма	көпәйтіндә	coefficient
көбейткіш	множитель	кўпайтувчи	көпәйткүч	work
көбейткіштің бірі	сомножитель	кўпайтувчиларн инг бири	көпәйткүчниц бири	multiplier
көбейту	умножение	кўпайтириш	көпәйтиш	factor
көлбеу	наклонная	оғма	янту	increase
көлем	объем	ҳажм	һәжим	obliques
көпбұрыш	многоугольник	кўпбурчак	көпбулуңлуқ	volume
көпжақ	многогранник	кўпёқ	көпьяқлик	polygon
көпмүше	многочлен	кўпхад	көпэзалиқ	polyhedron
көрсеткішт	показатель	кўрсаткич	көрсәткүч	polynomial
көрсеткіштік функция	показательная функция	кўрсаткичли функция	көрсәткүчлүқ функция	index
куб, текше	куб	куб	куб	model function
Қ				
қабырға	сторона	томон	тәрәп	side
қалдық	остаток	қолдик	қалдуқ	remain
қалдықпен бөлу	деление с остатком	қолдикли бўлиш	қалдуқ билән бөлүш	partaking with a remain
қарсы жатқан катет	противолежащий катет	қарама-қарши ётган катет	қарши ятқан катет	against lying cathetus
қасиет	свойство	қосса	қусусийәт	property
қатар	ряд	қатор	қатар	row
қателік	погрешность	қатолик	қаталик	error
қатынас	отношение	нисбат	нисбәт	relation
қима	сечение	кесим	қийилма	section
қисық	кривая	эгри чизик	әгир	curve

қиюшы	секущая	кесувчи	қийғучи	secant
қиық	усеченный	кесик	қийик	truncated
қосу	сложение	қўшиш	қошуш	addition
қосынды	сумма	йиғинди	қошунда	sum
қыр	ребро	қирра	кири	rib
қысқармайтын бөлшек	несократимая дробь	қисқармас қаср	қисқармайди-ған қәсир	irreducible shot

Л

логарифм	логарифм	логарифм	логарифм	logarithm
----------	----------	----------	----------	-----------

М

максимум	максимум	максимум	максимум	at most
масштаб	масштаб	масштаб	масштаб	scale
мәндер жиыны	множество значений	қийматлар соҳаси	мәналар саҳаси	great number of values
медиана	медиана	медиана	медиана	median
минимум	минимум	минимум	минимум	minimum
минус	минус	минус	минус	minus
модуль	модуль	модуль	модуль	module
мөлшер	количество	микдор		amount
мүше	член	ҳад	әза	member

Н

нақты сан	вещественное число	ҳақиқий сон	ҳәқиқий сан	material number
натурал сан	натуральное число	натурал сон	натурал сан	natural number
нүкте	точка	нуқта	чекит	point
нөл	нуль	нол	нөл	zero

О

октант	октант	октант	октант	octant
октаэдр	октаэдр	октаэдр	октаэдр	octahedron
ондық бөлшек	десятичная дробь	ўнли қаср	онлуқ қәсир	decimal fraction
ондық логарифм	десятичный логарифм	ўнли логорифм	онлуқ логарифм	denary logarithm
ондық сан	десятичное число	ўнли сон	онлуқ сан	decimal numeral
оң сан	положительное число	мусбат сон	ижабий сан	positive number
ордината	ордината	ордината	ордината	ordinate
орналастыру	размещение	ўринлаштириш	жайлаштуруш	placing
орта мән	среднее значение	ўрта қиймат	оттура мәнаси	mean value
ортақ бөлгіш	общий делитель	умумий бўлувчи	умумий бөлгүч	general divizor
ортақ бөлім	общий знаменатель	умумий маҳраж	умумий мәхрижә	common denominator
ось	ось	ўқ	оқ	axis

Ө

өзара кері сандар	взаимно обратные числа	ўзаро тесқари сонлар	өзара әкси санлар	mutually reverse numbers
өлшем	размер	ўлчов	өлчәм	size
өлшеу	измерение	ўлчов	өлчәш	measuring
өрнек	выражение	ифода	ипадә	expression
өсімше	приращение	орттирма	әсүмчә	increase

П

пайыз	процент	фоиз	пайиз, процент	percent
-------	---------	------	----------------	---------

парабола	парабола	парабола	парабола	parabola
параболоид	параболоид	параболоид	параболоид	paraboloid
параллелограмм	параллелограмм	параллелограмм	параллелограмм	parallelogram
параллелепипед	параллелепипед	параллелепипед	параллелепипед	parallelepiped
параллель	параллель	параллель	параллель	parallel
периметр	периметр	периметр	периметр	perimeter
периодтылық	периодичность	даврийлик	периодлук	periodicity
перпендикуляр	перпендикуляр	перпендикуляр	перпендикуляр (тик)	perpendicular
пирамида	пирамида	пирамида	пирамида	pyramid
планиметрия	планиметрия	планиметрия	планиметрия	plane geometry
призма	призма	призма	призма	prism
прогрессия	прогрессия	прогрессия	прогрессия	progression
проекция	проекция	проекция	проекция	projection
пропорция	пропорция	пропорция	пропорция	proportion
Р				
радиан	радиан	радиан	радиан	radian
радиус	радиус	радиус	радиус	radius
разряд	разряд	разряд	разряд	digit
ромб	ромб	ромб	ромб	rhombus
С				
сан	число	сон	сан	number
санау, есептеу	вычисление	ҳисоблаш	ҳесаплаш	calculation
сантиметр	сантиметр	сантиметр	сантиметр	centimetre
сәуле	луч	нур	шола	ray
сәйкестік	соответствие	мослик	мувапиклик	accordance
сегмент	сегмент	сегмент	сегмент	segment
синус	синус	синус	синус	sine
скаляр	скаляр	скаляр	скаляр	scalar
созу	растяжение	чўзиш	созуш	tension
сүйір бұрыш	острый угол	ўткир бурчак	тар булуң	acute angle
сыбайлас	смежные углы	қўшни бурчак	чәкдаш	contiguous
бұрыштар			булуңлар	corners
сығу	сжатие	сиқиш	қисиш	compression
сызба	чертеж	чизма	сизилма	draft
сызық	линия	чизик	сизик	line
сызықтық	линейный угол	чизикли бурчак	сизиклик булуң	linear corner
бұрыш				
сызықтық	линейная функция	чизикли функция	сизиклик функция	linear function
функция				
сынық	ломаная	синиқ чизик	сунуқ	broken
сырттай	описанный	ташқи чизилган	сирттин	described
сызылған			сизилған	
сыртқы нүкте	внешняя точка	ташқи нүқта	ташқи чекит	external point
сфера	сфера	сфера	сфера	sphere
Т				
тақ	нечетный	тоқ	тағ	odd number
тамаша нүктелер	замечательные точки	ажойиб нүкталар	әжайип чекитләр	remarkable points
таңба, белгі	знак	ишора	бәлгү	sign
тангенс	тангенс	тангенс	тангенс	tangent
текше	куб	куб	куб	cube

теңбүйірлі	равнобедренный	теңгәнли	тән яқлик	isosceles
теңдеу	уравнение	теңглама	тәңлимә	equalization
теңдік	равенство	теңглик	тәңлик	equality
теңқабырғалы	равносторонний	теңгтомонли	тәңтәрәплик	equilateral
теңсіздік	неравенство	теңгсизлик	тәңсизлик	inequality
теңшамалылық	равновеликость	теңкатталилик	тәң микдарлик	
тепе-теңдік	тождество	айният	тәңму-тәңлик	identity
терімділік	сочетательность	группаланиш	тарқитиш	
теріс сан	отрицательное число	манфий сон	сәлбий сан	negative number
теріске шығару	отрицание	инкор	инкар қилиш	denial
тетраэдр	тетраэдр	тетраэдр	тетраэдр	tetrahedron
тізбек	последовательнос ть	кетма – кетлик		sequence
тікбұрыш	прямой угол	тўғри бурчак	тик булуң	direct corner
тік төртбұрыш	прямоугольник	тўғри бурчакли учбурчак	тик булуңлук	rectangle
топтастыру	группировка	группалаш	топлаш	groupment
төбе	вершина	уч	чоқиси	top
төртбұрыш	четырёхугольник	тўртбурчак	төрт булуңлук	quadrangle
төртжак	четырёхгранник	тўртёк	төрт яқлик	fourdron
трапеция	трапеция	трапеция	трапеция	trapezoid
тригонометрия	тригонометрия	тригонометрия	тригонометрия	trigonometry
туынды	производная	ҳосила	ҳасилат	derivative
түбір	корень	илдиз	томур	root
түзу	прямая	тўғри чизик	түз	line
түйіндес сандар	сопряженные числа	қўшма сонлар		attended numbers
түрлендіру	преобразование	шакл алмаштириш	түрлэндүрүш	transformation
тұйық	замкнутая	ёпик	туоқ	reserved
тұйықтық	замкнутость	ёпиклик	туоқлик	reserve
тұйықталмаған сызық	незамкнутая линия	очиқ чизик	туоқталмиған сизик	thumbs-under line
Ү				
үзіліс	разрыв	узилиш	үзүлүш	digging up
үзіліссіздік	непрерывность	узликсизлик	үзлүксизлик	continuity
үлес	доля	улуш	үлүш	stake
үлкен	больше	катта	чоң	anymore
үшбұрыш	треугольник	учбурчак	үчбулуңлук	triangle
үшжак	трехгранник	учёк	үч яқлик	trihedron
үш мүше	трехчлен	учхад	үч эза	trinomial
Ү				
ұзындық	длина	бўйи	узунлук	length
ұқсастық	подобие	ўқшашлик	охшаш	similarity
Ш				
шама	величина	катталиқ	миқдар	size
шар	шар	шар	шар	ball
шаршы	квадрат	квадрат	квадрат	square
шек	предел	чегара	чәк, лимит	limit
шексіз	бесконечный	чексиз	чәксиз	endless
шеңбер	окружность	айлана	чәмбәр	circumference

ширек	четверть	чорак	чарәк	fourth
Ф				
факториал	факториал	факториал	факториал	factorial
фигура	фигура	фигура	фигура	figure
форма	форма	форма	форма	form
формула	формула	формула	формула	formula
функция	функция	функция	функция	function
Х				
хорда	хорда	ватар	хорда	chord
Ц				
центр	центр	марказ	мәркәз	center
цилиндр	цилиндр	цилиндр	цилиндр	cylinder
циркуль	циркуль	циркуль	циркуль	cirkul
цифр	цифра	рақам	рәқәм	number
Ы				
ығысу	сдвиг	суриш		change
ықтималдық	вероятность	әхтимоллик	әһтималлик	change
Э				
экспонента	экспонента	экспонента	экспонента	probability
экстремум	экстремум	экстремум	экстремум	extremum
элемент	элемент	элемент	элемент	element
элементар	элементарный	элементар	элементар	elementary

2.2 Информатика

Қазақ	Орыс	Өзбек	Ұйғыр	Ағылшын
А				
абзац	абзац	абзац	абзац	indention
автоматтандырылған тестілеу	автоматизированное тестирование	автоматлаштирилган тест	автаматландурулған тест	automated testing
айналдыру жолағы	полоса прокрутки	хужжат варақлаш	айландурма тилимчилири	scrollbar
ақпарат ақпарат беруші	информация информатор	ахборот ахборот берувчи	әхбарат әхбарат бәргүчи	information informant
ақпаратты қорғау	защита информации	ахборотни ҳимоялаш	әхбаратни қорғаш	defence of information
ақпаратты өңдеу	обработки информации	ахборотни қайта ишлаш	әхбаратни қайта ишләш	treatments of information
ақпаратты өңдеу жүйесі	система обработки информации	ахборотни қайта ишлаш тизими	әхбаратни қайта ишләш системиси	system of treatment of information
ақпаратты тасушы	носитель информации	ахборот ташувчи	әхбарат тошуғучи	carrier of information
ақпаратты шығарып оқу	считывание информации	ахборотни ўқиш	әхбаратни оқуш	read-out of information
ақпараттық анықтамалық жүйе	информационно – справочная система	ахборотли маълумот тизими	әхбаратлик ениклима бериш системиси	informatively is the system

акпараттық база	информационная база	маълумотлар омбори	эхбаратлик база	infobase
акпараттық білім беру ортасы	информационно-образовательная среда	ахборотли-таълимий муҳит	эхбаратлик билим бериш	informatively-educational environment
акпараттық қамтамасыз ету (жасақтама)	информационное обеспечение	ахборотли таъминот	эхбарат билэн тәминләш	dataware
акпараттық қауіпсіздік	информационная безопасность	ахборот ҳавфсизлиги	эхбаратлик бехәтәрлик	informative safety
акпараттық технология	информационная технология	ахборот технологияси	эхбарат технологияси	information technology
акпараттық ұрлық	плагиат	ижодий ўғирлик	плагиат	plagiarism
акпараттық іздестіру жүйесі	информационно-поисковая система	ахборот излаш тизими	эхбаратлик издәш системиси	information storage and retrieval system
акпараттың жинақылығы	компактность информации	ахборот ихчамлиги	эхбарат жиғиндиси	compactness of information
акпараттың құндылығы	ценность информации	ахборотнинг муҳимлиги	эхбаратнинг баһалиғи	value of information
акпараттық тасымлдаушылар	носители информации	ахборот ташувчилар	эхбарат тошуғучи	carriers of information
алгоритм алмастыру буфері	алгоритм буфер обмена	алгоритм айрибошлаш буфери	алгоритм алмишиш буфери	algorithm clipboard
алыстағы пайдаланушы	удаленный пользователь	узоқдаги фойдаланувчи	жирақтики қолланғучи	remote user
аналогтық желі	аналоговая линия	ўхшаш (аналог) тармоқлар	аналоглик тор	analog line
анимация аралас (будан) желі	анимация гибридная сеть	анимация гибрид тармоқ	анимация арилаш тор	animation hybrid network
аралық, интервал	интервал	оралиқ	арилиқ, интервал	interval
архитектура	архитектура	архитектура, меъморчилик	архитектура	architecture
атқарушы, орындаушы	исполнитель	ижрочи, бажарувчи	орунлиғучи	performer
асинхрондық қарым-қатынас	асинхронное общение	асинхронлик алоқа	асинхронлик қатнаш	asynchronous communication
Ә				
эмбебап іздестіру жүйесі	универсальная поисковая система	универсал (оммабоп) излаш тизими	умумий издиниш системиси	universal searching system
Б				
баған бағдарлағыш	столбец маршрутизатор	устун маршрут	тирәк йол көрсәткүч	column router

бағдарлама бағдарламалық қамтамасыз ету	программа программное обеспечение	кўрсатувчи дастур дастурий таъминот	программа программа билән тәминләш	program software
бағдарламалық- аппараттық кешен	программно- аппаратный комплекс	дастурий- аппаратли мажмуа	программилик аппарат комплекси	programmatic is a vehicle complex
бағдарламан ы баптау байланыс	отладка программы связь	созлаш дастури алоқа, боғланиш	программини баплаш бағлиниш	program debug connection
байт бақылау бас мәзір басқару тақтасы батырма бейнеадапте	байт контроль главное меню панель управления кнопка видеоадаптер	байт назорат бош меню бошқариш панели тугмача видеоадаптер	байт тәкшүрәш баш меню башқуруш тахтиси түгмә видеоадаптер	byte control main menu control panel button video adapter
Р				
бетбелгі бит блок-схема браузер	закладка бит блок-схема браузер	хат чўп бит блок-схема браузер	бәлгү бит блок-схема браузер	bookmark bit flow-chart browser
В				
веб-бет веб-сайт вирус	веб-страница веб-сайт вирус	веб саҳифа веб сайт вирус	веб-бәт веб-сайт вирус	web page web site virus
Г				
гипермәтін гиперсілтеме графикалық редактор ғалам тор	гипертекст гиперссылка графический редактор паутина	гиперматн гипер*** график муҳаррири ўргимчак тўри	гипермәтин гиперссылка графикалик редактор тор	hypertext hyperlink graphics editor spider web
Д				
дербес компьютер диапазон домен драйвер	персональный компьютер диапазон домен драйвер	шахсий компьют ер чегара домен драйвер	йәккә компьютер диапазон домен драйвер	personal computer range domen driver
Ж				
жалауша жалғанкод жалғастырғы	флажок псевдокод коммутатор	байрок сохта код коммутатор	байрақ ялған код коммутатор	small flag pseudocode switchboard
Ш				
жарлық, қапшық жад желі жергілікті желі	ярлык память сеть локальная сеть	ёрлик хотира тармоқ маҳаллий тармоқ	ярлык хатирә сеть йәрлик сеть	label memory network local network

жинақы-диск жинақылық (тасымалдау шылық, өзара алмастыруш ылық)	компакт-диск мобильность (переносимость, взаимозаменяемо сть)	компакт-диск ҳаракатчанлик (бир-бирини алмаштира олиш)	компакт-диск мобильлик (тошуғучи, өз ара)	compact disk mobility(bearab leness, interchangeabili ty)
жинақтағыш жиым жол	накопитель массив строка	тўплагич массив қатор	жикқучи жиғинда йол	store array line
И				
индекс интерактив интернет интерпретат ор	индекс интерактив интернет интерпретатор	индекс интерфаол интернет интерпретатор	индекс интерактив интернет интерпретатор	index internet interpreter
интерфейс интранет иілгіш диск	интерфейс интранет гибкий диск	интерфейс интранет юмшоқ диск	интерфейс интранет эвришим диск	interface inrtanet floppy disk
К				
каталог кескін кесте клиент коаксиялдық кәбіл код команда компилятор контент көрінерлік ету	каталог изображение таблица клиент коаксиальный кабель код команда компилятор контент визуализация	каталог тасвир жадвал мижоз лоаксиалли кабел код буйрук компилятор контент кўз билан кўринарли қилиш	каталог сүрәт жадвал клиент коаксиаллик кабель код команда компилятор контент визуаллик(көрн эклик)	catalogue image table client coaxial cable code command compiler content visualization
көшірмелеу кірістіру	копирование вставка	нусхалаш илова	көчәрмә киргүзиш	printing-down insertion
Қ				
қаріп қатқыл диск қашықтықта н оқыту	шрифт жесткий диск дистанционное обучение	шрифт,ёзув қаттиқ диск масофадан ўқитиш	шрифт қаттиқ диск жирақтин оқуш	type hard disk controlled from distance educating
код кодтау қолданбалы бағдарлама қоржын қосымша құпия сөз	код кодирование прикладная программа корзина вкладка пароль	код кодлаш амалий дастур сават қўшимча, илова махфий сўз	код кодлаш қолланма программа севәт қошумчә йошурун сөз(пароль)	code encryption application program basket inset password
құрылымдық диаграмма лездік хабар	структурная диаграмма мгновенное	таркибий диаграмма лахзалик хабар	курумлуқ диаграмма тез хәвәр	structural diagram instantaneous

лицензия	сообщение лицензия	лицензия, руҳсатнома	лицензия	report license
маркерленге н тізім	маркированный список	маркерланган рўйхат	маркерланған тизим	mark list
мәзір	меню	меню	меню	menu
мәліметтер қоры	база данных	маълумотлар омбори	мәлуматлар базиси	database
мәтіндік редактор	текстовый редактор	матн муҳаррири	мәтинлик редактор	text editor
мәндік процессор	текстовый процессор	матн процессори	мәтинлик процессор	word processor
мәтін мәзір	контекстное меню	контекстли меню	мәтин менюси	context menu
мәшинелік код	машинный код	машинага оид код	машина коди	absolute code
меңзерлік пернелер	курсорные клавиши	курсорли туғмачалар	курсорға арналған клавишилар	cursor keys
модель	модель	модель	модель	model
модем	модем	модем	модем	modem
модуль	модуль	модуль	модуль	module
монитор	монитор	монитор	монитор	monitor
мультимедиа	мультимедиа	мультимедиа	мультимедиа	multimedia
мұрағаттау нығыздалған диск	архивация уплотненный диск	архивлаш зичланган диск	архивлаш зичланған диск	archiving close-settled disk
объект	объект	объект	объект	object
операциялық жүйе	операционная система	операцион тизим	операциялик система	operating system
орын ауыстыру өлшем бірлік	перемещение единицы измерения	жойини ўзгартириш бирлик	орун алмаштуруш өлчәм бирлик	moving units
П				
пернетақта	клавиатура	клавиатура	клавиатура	keyboard
перне	клавиша	клавиша	клавиша	key
пиксел	пиксель	пиксел	пиксель	pixel
пішімдеу	форматирование	форматлаш	форматлаш	formatting
порт	порт	порт	порт	port
портал	портал	портал	портал	portal
принтер	принтер	принтер	принтер	printer
процессор	процессор	процессор	процессор	processor
провайдер	провайдер	провайдер	провайдер	provider
Р				
регистр	регистр	регистр	регистр	register
редактор	редактор	муҳаррир	редактор	editor
реестр	реестр	реестр	реестр	register
резервтік көшірме	резервная копия	захира нұсқаси	резервлик көчәрмә	back-up copy
реңктік өрнек	фоновый узор	орқа фон нақши	фонлуқ кәштә	base-line pattern

С

сайт	сайт	сайт	сайт	web-site
салым	вкладка	илова	хэлпүгүч	inset
сандык білім беру ресурстары	цифровые образовательные ресурсы	рақамли таълимий манбаалар	санлик ресурслар	digital educational resources
сервер	сервер	сервер	сервер	server
спам	спам	спам	спам	spam
сұқбаттық терезе	диалоговое окно	мулоқот дарчаси	сөһбәт деризиси	dialog box
сүйреп тасу схема	перетаскивание схема	улоқтириш схема	қайта тошуш режә(схема)	dragging chart
сілтеме	ссылка		бағлиниш	reference
сілтеуіш	проводник	йўл кўрсатувчи	проводник	explorer

Т

таңбаша	значок	значок	тамға	icon
тапсырмалар тақтасы	панель задач	масалалар йўлаги	тапшуруқлар тахтиси	taskbar
телебайланыс	телесвязь	телеалоқа	телебағлиниш	telecommunication
телекоммуникация	телекоммуникация	телекоммуникация	телекоммуникация	telecommunication
телеконференция	телеконференция	телеанжуман	телеконференция	TV conference
топология тор	топология клетка	топология катак	топология һужәйрә (клетка)	topology cage
торап транслятор	узел транслятор	тугун таржима қилиш дастури, таржимон	түгүн транслятор	knot translator
трафик түпкі каталог түсті ажырату тышқан тізбекті порт	трафик корневой каталог цветное разрешение мышшь последовательный порт	трафик илдиз каталоги рангли сичқонча изчил порт	трафик асасий каталог рәңлик кәңәйтиш чашқан рәтлик порт	traffic root directory colour permission mouse serial port
тізім тьютор	список тьютор	рўйхат тьютор	тизим тьютор	list tytor

Ў

ўқастырғыш	идентификатор	идентификатор	охшитиш	identifier
үзу	прерывание	тўхтаб қолиш, узилиб қолиш	үзүш	breaking
үйлесімділік үйлесім	совместимость конфигурация	мос келиш ташқи кўриниш, киёфа	маслаштуруш	compatibility configuration

Ф

файл фрейм	файл фрейм	файл фрейм	файл фрейм	file frame
------------	------------	------------	------------	------------

Х

хаб	хаб	хаб	хаб	hab
хакер	хакер	хакер	хакер	hacker
хаттама	протокол	протокол	хәтнамә	protocol
хост	хост	хост	хост	host
Ч				
чат	чат	чат	чат	chat
Ш				
шебер	мастер	профессионал, мохир уста	шебер	master
шегініс	отступы	чекенишлар	чекениш	indentions
шеткері	перифериное	қўшимча	чәтки курал - сайман	equipment
жабдық	оборудование	ускуналар	шифрлаш	encipherement
шифрлау	шифрование	махфийлаш		
Э				
электрондық	электронное	электрон	электронлук	electronic edition
басылым	издание	нашр	бесилим	
электрондық	электронный	электрон	электронлук	electronic
білімдік	образовательный	таълимий	билим	educational resource
ресурс	ресурс	манбаа	ресурслири	
электрондық	электронный	электрон	электронлук	electronic document
құжат	документ	хужжат	һөжжәт	
электрондық	электронная	электрон	электронлук	e-mail
пошта	почта	почта	почта	

2.3 Физика

Қазақ	Орыс	Өзбек	Ұйғыр	Ағылшын
А				
абсолютті	абсолютный	абсолют ноль	абсолют ноль	absolute zero
нөл	ноль			
айналу	период	айланиш даври	айлиниш	period of appeal
периоды	обращения		периоди	
айналу	частота	айланиш	айлиниш	frequency of
жиілігі	обращения	частотаси	чапсанлиғи	appeal
ағын	течение черты	оқим чизиқлари	еқим	flow of line
сызықтары			сизиқлири	
атом	атом	атом	атом	atom
Б				
балқу және	плавление и	эриш ва қотиш	суюлуш вә	melting and
қатаю	отвердевание		қетиш	hardening
байланыс	энергия связи	боғланиш	бағлиниш	energy of
энергиясы		энергияси	энергияси	connection
бұрыштық	угловая скорость	бурчак тезлик	булуңлук	angulator
жылдамдық			илдамлик	evaporation
булану	испарение	буғланиш	һоға айлиниш	chain nuclear
				reaction
бөлінудің	цепная ядерная	бўлинишнинг	бөлүнишниң	chain nuclear
тізбекті	реакция	ядровий занжир	тизмилиқ	chain nuclear
ядролық		реакцияси	ядролук	reaction
реакциясы			реакцияси	

В				
валенттік	валентность	валентлик	валентлик	valency
вольтметр	вольтметр	вольтметр	вольтметр	voltmeter
Г				
газ	газ	газ	газ	gas
газ разряды	газовые разряды	газ разряди	газ разряди	gas digits
газдың көлемі және қысымы	объем и давление газа	газнинг ҳажми ва босими	газниц ҳәжими вә қисми	volume and pressure of gas
гармониялық тербеліс	гармонические колебания	Гармоник тебраниш	гармониялик тәврениш	harmonic vibrations
Д				
денелердің электрленуі	электризация тел	жисмларнинг электрланиши	жисимлар-ниң электрлиниши	electrization of bodies
дене импульсі	импульс тела	жисм импульси	жисим импульси	impulse of body
дене импульсі және импульс күші	импульс тела и импульс силы	жисм импульси ва куч импульси	жисим импульси вә куч импульси	impulse of body and impulse of force
дененің салмағы	вес тела	жисмнинг оғирлиги	жисимниң салмиғи	bodyweight
деформация диэлектрик динамометр	деформация диэлектрик динамометр	деформация диэлектрик динамометр	деформация диэлектрик динамометр	deformation dielectric dynamometer
Е				
еркін түсу	свободное падение	эркин тушиш	эркин чүшүш	free falling
Ж				
жартылай өткізгіш	полупроводник	ярим ұтказгич	йерим өткүзгүч	semiconductor
жартылай ыдырау периоды	период полураспада	ярим емирилиш даври	йерим парчилиниш периоды	half-period
жол	путь	йўл	йол	way
жылдамдық	скорость	тезлик	илдамлик	speed
жылу мөлшері	количество теплоты	иссиқлик микдори	иссиқлик мөлчәри	amount of warmth
жылу өткізгіштік	теплопроводност ь	иссиқлик ұтказувчанлик	иссиқлик өткүзгүчлүк	heat conductivity
жылулық қозғалыс	тепловое движение	иссиқлик ҳаракати	иссиқлик һәрикәт	thermotation
жылулық ұлғаю	расширение	иссиқликдан кенгайиш	иссиқлик кәңийиш	thermal expansion
жылу двигателінің пайдалы әсер коэффициенті	КПД теплового двигателя	иссиқлик двигателининг фойдали иш коэффициенти	иссиқлик двигатели-ниң пайдилик тәсир коэффициенти	KPD heat-engine

З

заттың агрегаттық күйлері	агрегатные состояния вещества	модданинг агрегат ҳолатлари	маддиниң агрегатлик ҳалити	aggregate states of substance
заттың дискреттік құрылысы	дискретное строение вещества	модданинг дискрет тузилиши	маддиниң дискретлик курулуши	discrete structure of substance
заттың меншікті жылу сыйымдылығы	удельная теплоемкость вещества	модданинг солиштирма иссиқлик сиғими	маддиниң хас иссиқлик сиғдурушлуғи	specific heat capacity of substance

И

инерциялық санақ жүйесі	инерциальная система отсчета	инерциал санок системаси	инерциаллик санақ системиси	inertial reference frame
инерция импульс	инерция импульс	инерция импульс	инерция импульс	inertia impulse

К

калориметр	калориметр	калориметр	калориметр	calorimeter
катод	катод	катод	катод	cathode
конвекция	конвекция	конвекция	конвекция	convection
конденсация	конденсация	конденсация	конденсация	condensation
конденсатор	конденсатор	конденсатор	конденсатор	condenser
кернеулік	напряженность	кучланганлик	күчиниш	tension
кристалл және аморф денелер	кристаллические и аморфные тела	кристалл ва аморф жисмлар	кристалл вә аморфлуқ жисимлар	crystalline and amorphous bodies
кинематика	кинематика	кинематика	кинематика	kinematics
кинетикалық энергия	кинетическая энергия	кинетик энергия	кинетикилик энергия	kinetic energy
күш	сила	куч	күч	force
көлденең және кума толқын	продольные и поперечные волны	Қўндаланг ва бўйлама тўлқинлар	Тоғрисиға вә бойиға болидиған долқунлар	longitudinal and transversal waves

Қ

қатты денелер	твердые тела	қаттиқ жисмлар	қаттиқ жисимлар	solids
қайнау	кипение	қайнаш	қайнаш	boiling
қайнау температурасы	температура кипения	қайнаш ҳарорати	қайнаш температуриси	boiling temperature
қысым	давление	босим	бесим	pressure
қисықсызықты қозғалыс	криволинейное движение	эгри чизиқли ҳаракат	эгир сизиклик ҳәрикәт	curvilinear motion

Л

лездік жылдамдық	мгновенная скорость	оний тезлик	пәйтлик илдамлик	instantaneous speed
линзаның фокустық арақашықтығы	фокусное расстояние линзы	линзанинг фокус масофаси	линзиниң фокуслуқ арилиғи	focal distance of lens

ы

М

материялық нүкте	материальная точка	моддий нүқта	материаллик чекит	material point
масса	масса	масса	масса	mass
меншікті кедергі	удельное сопротивление	солиштирма қаршилик	хас қаршилик	specific resistance
меншікті балқу жылуы	удельная теплота плавления	солиштирма эриш иссиқлиги	суюлушның хас иссиқлиғи	specific warmth of melting
меншікті булану жылуы және конденсацияның меншікті жылуы	удельная теплота парообразования и конденсации	конденсация ва буғ хосил бұлишининг солиштирма иссиқлиги	hoға айлинишның хас иссиқлиғи вә кондесатлини ш	specific warmth of vaporization and condensation
механикалық қозғалыс	механическое движение	механик ҳаракат	механики лик һәрикәт	mechanical motion

О

орын ауыстыру	перемещение	кўчиш	орун йөткәш	moving
отынның меншікті жану жылуы	удельная теплота сгорания топлива	Ёқилғининг солиштирма ёниш иссиқлиги	йеқилғуның хас көйүш иссиқлиғи	specific warmth of combustion of fuel
орташа жылдамдығы омметр	средняя скорость омметр	ўртача тезлик омметр	оттура илдамлик омметр	middle speed ohmmeter

Ө

өткізгіш	проводник	ўтказгич	өткүзгүч	explorer
----------	-----------	----------	----------	----------

П

пайдалы әрекет коэффициенті	коэффициент полезного действия	фойдали иш коэффициенти	пайдилиқ тәсир коэффициенти	output-input ratio
потенциал	потенциал	потенциал	потенциал	potential
потенциалдық энергия	потенциальная энергия	потенциал энергия	потенциал лик энергия	potential energy
плазма	плазма	плазма	плазма	plasma

Р

радиоактивтілік	радиоактивность	радиоактивлик	родиоктив лик	radio-activity
радиоактивтік ыдырау	радиоактивный распад	радиоактив емирилиш	радиоактив лик парчилиниш	radioactive-decay
реостат	реостат	реостат	реостат	rheostat
реактивті қозғалыс	реактивное движение	реактив ҳаракат	реактивлик һәрикәт	jet propulsion

С

салмақсыздық	невесомость	вазнсизлик	салмақсиз лик	weightlessness
санақ жүйесі	система отсчета	саноқ системаси	санақ	frame of

сәуле шығару сұйық	излучение жидкость	нурланиш суюқлик	системиси шола чиқириш суюқлук	reference radiation liquid
Т				
температура тербелістің амплитудасы траектория трансформатор	температура амплитуда колебаний траектория трансформатор	ҳарорат тебраниш амплитудаси траектория трансформатор	температура тәвриниш амплитудиси траектория трансфарматор	temperature amplitude of vibrations trajectory transformer
тұрақты ток тұйық жүйе	постоянный ток замкнутая система	ўзгармас ток ёпиқ система	турақлик ток тууқ система	direct current close system
толқын ұзындығы тоқ күші	длина волны сила тока	тўлқин узунлиги ток кучи	долқун узунлиғи ток күчи	wave-length strength of current
тоқтың бағыты тоқ көздері	направление тока источники тока	ток йўналиши ток манбалари	токниң йөнилиши ток мәнбәлири	direction of current sources of current
тоқтың жұмысы мен қуаты	работа и мощность тока	токнинг иши ва қуввати	токниң иши вә қувити	work and power of current
І				
ішкі энергия	внутренняя энергия	ички энергия	ички энергия	internal energy
іштен жану двигателі	двигатель внутреннего сгорания	ички ёнув двигатели	ичидин янидиған двиготель	combustion engine
Ү				
үдеу	ускорение	тезланиш	иштикләш	acceleration
Ф				
фаза физикалық құбылыстар физикалық заң	фаза физическое явление физический закон	фаза физик ҳодисалар физика қонуни	фаза физикилик һадисиләр физикилик қанун	phase physical phenomenon physical law
фотон фототок фотоэффект фотоэффектінің қызыл шекарасы фотоэлемент	фотон фототок фотоэффект красная граница фотоэффекта	фотон фототок фотоэффект фотоэффектнинг қизил чегараси	фотон фототок фотоефект қизил чегара	photon photoelectric photoeffect red border of photoeffect
фототок фотоэффектнің қызыл шекарасы фотоэлемент	фототок фотоэффект красная граница фотоэффекта	фототок фотоэффектнинг қизил чегараси	фототок фотоефект қизил чегара	photoelectric photoeffect red border of photoeffect
Ц				
центрге тартқыш үдеу	центростремительное ускорение	марказга интилма тезланиш	мәркәзгә интилғучи иштикләш	centripetal acceleration
Ы				
ыдырау	распад	емирилиш	парчилиниш	disintegration

Э

электролиз	электролиз	электролиз	электролиз	electrolysis
электр заряды	электрический заряд	электр заряди	электр заряди	electric charge
электр тізбегі	электрическая цепь	электр занжир	электр тизмиси	electric chain
электр кернеуі	электрическое напряжение	электр кучланиши	электрлик күчиниши	electric tension
электр кедергісі	электрическое сопротивление	электр қаршилиги	электрлик қаршилик	electric resistance
электр зарядтарыны ң екі тегі	два рода электрических зарядов	электр зарядининг икки тури	электр зарядиниң икки түри	two sorts of electric charges
электр өрісінің жұмысы	работа электрического поля	электр майдон иши	электр майданиниң иши	work of electric-field
электрон	электрон	электрон	электрон	electron
электр тоғы	электрический ток	электр токи	электр токи	electric current
электроскоп	электроскоп	электроскоп	электроскоп	electroscope
электр өрісі	электрическое поле	электр майдон	электр майдани	electric field
электр өрісінің күш сызықтары	силовые линии электрического поля	электр майдоннинг куч чизиклари	электр майданиниң күч сизиклири	lines of force of electric-field
электр сыйымдылық	электроёмкость	электр сифими	электр сифдурушлуқ	electroёмкость
электродинамика	электродинамика	электродинамика	электродинамика	electrodynamics
ядролық синтез	ядерный синтез	ядровий синтез	ядролуқ синтез	nuclear fusion
ядролық реакция	ядерная реакция	ядро реакцияси	ядролуқ реакция	nuclear reaction
ядролардың бөлінуі	деление ядер	ядроларнинг бўлиниши	ядроларниң бөлүниши	division of kernels

2.4 Химия

Қазак	Орыс	Өзбек	Ұйғыр	Ағылшын
А				
алифатикалық алициклді алкадиендер алкандар альдегидтер	алифатически алициклические алкадиены алканы альдегиды	алифатик алициклик алкадиенлар алканлар альдегидлар	алифатлик алицикиллик алкадиенлар алканлар альдегидлар	aliphatic alicyclic alkadienes alkanes aldehydes
эктас	известняк	оҳактош	Һакташ	limestone
Б				
байланыс энергиясы бастапқы құрылым бензойл	энергия связи первичная структура бензойная кислота	боғланиш энергияси бирламчи тузилиши бензол	бағлиниш энергияси дэслэпки түзүлүми бензой (бензол)	energy of connection primary structure benzoic acid

қышқылы бромды су бір негізді қышқыл	бромная вода одноосновная кислота	кислотаси бромли сув бир атомли кислоталар	кислотаси бром сүйи бир асаслик кислота	bromine water monacid
В				
вакумдық айдау валенттілік вулканизация	вакуумная перегонка валентность вулканизация	вакуумли хайдаш валентлик вулканизация	вакуумлик хайдаш валентлик вулканизация	vacuum distillation valency vulcanization
Г				
галогендеу галоформ газойль газолин	галогенирование галоформ газойль газолин	галогенлаш галоформ газойль газолин	галогенлаш галоформ газойль газолин	halogenation haloforms gas-oil petrol; gasoline
гибридтену гидратация гидроксилді қосылыстар гидролиз гидрохинон гексоза гексан гексил гептан гептил гемоглобин герметик гетерополимер лер гомогенді гомологтар глюкоза глюкон қышқылы глобулярлық ақуыз глутамин қышқылы гуанин дара байланыс	гибридизация гидратация гидроксильные соединения гидролиз гидрохинон гексоза гексан гексил гептан гептил гемоглобин герметик гетерополимеры	чатиштириш намланиш гидроксилли бирикмалар гидролиз гидрохинон гексоза гексан гексил гептан гептил гемоглабин герметик гетерополимерл ар гомоген гомологлар глюкоза глюкон кислота глобуляр оксил глюкотамин кислотаси гуанин якка боғ	гибридлиниш гидратация гидроксиллик бирикмиләр гидролиз гидрохинон гексоза гексан гексил гептан гептил гемоглобин герметик гетерополи- мерлар гомогенлик гомологлар глюкоза глюкон кислотаси глобулярлик белок (ақсил) глутамин кис- лотаси гуанин тәнһа бағлиниш дегидратли- ниш декстрин дисахаридлар диссоциация диэтан (қиймиқо кислотаси)	hybridization hydratation hydroxylic connections hydrolysis hydroquinol hexose hexane hexyl heptane heptyl haemoglobin encapsulant heteropolymers homogeneous homologues glucose gluconic acid spheroprotein glutamic acid guanine single connection dehydration dextrin disaccharides dissociation
Ж				
жану	горение	Ёниш	көйүш	burning

жалпы формула	общая формула	умумий формуласи	умумий формула	general formula
зиянды зат	опасное вещество	хавфли модда	зиянлик мадда	hazardous substance
зертханада алу	получение в лаборатории	лабороторияда олиниши	лаборатория-далиш	a receipt is in a laboratory
К				
карбон кышкылдары	карбоновые кислоты	карбон кислоталар	карбон кислоталири	hydrocarboxylic acids
катализатор	катализатор	катализатор	катализатор	catalyst
катализдик	каталитический	каталитик	катализлик	catalytic
крекинг	крекинг	крекинг	крекинг	cracking
каучуктер	каучуки	каучуклар	каучуклар	rubbers
кетондар	кетоны	Кетонлар	кетонлар	ketones
кетоза	кетоза	Кетоза	кетоза	ketose
кеңістіктік изомериясы	пространственная изомерия	фазовий изомерия	бошлуктики изомерия	spatial isomery
кеңістіктік пішін	пространственная форма	фазовий тузилиш	бошлуктики шәкли	spatial form
келте құбырлар	патрубки	қиска қувурлар	қиска нәйчиләр (уланғучлар)	union coupling
конформерлер	конформеры	конформерлар	конформер-лар	conformers
ксилол	ксилол	Ксилол	Ксилол	
көмірсутектер	углеводороды	углеводородлар	углеводородлар (көмірсутәк-ләр)	hydrocarbons
көмірсулар	углеводы	углеводлар	углеводлар (көмірсулар)	carbohydrates
көмірлену	обугливание	Куйиш	көмірлиниш	charring
көміртек	изомерия	углерод	углерод	isomery of carbon
қаңқасының изомериясы	углеродного скелета	занжирининг изомерияси	скелетиниң изомерияси	skeleton
крекинг	крекинг	Крекинг	крекинг	cracking
кристалды	кристаллический	кристаллар	кристаллик	crystalline
крахмал	крахмал	Крахмал	крахмал	starch
крезол	крезол	Крезол	крезол	cresol
«күміс айна» реакциясы	реакция «серебряного зеркала»	кумуш-күзгу реакцияси	«күмүч-әйнәк» реакцияси	reaction of "silver mirror"
күшті қышқыл немесе газ	сильная кислота или основание	кучли кислота ёки кучли асос	күчлүк кислота яки асас	strong acid or founding
Қ				
қарапайым буын	элементарное звено	оддий бұғин	элементар боғум	elementary link
қаныққан (шекті)	насыщенные (предельные)	тұйинган	қениққан	saturated(maximum)
көмірсутектер қанықпаған (шексіз)	углеводороды ненасыщенные (непредельные)	углеводородлар	углеводородлар (чәклик)	hydrocarbons
көмірсутектер	углеводороды	углеводородлар	қениқмиған углеводородлар (чәксиз)	nonsaturated(unmaximum) hydrocarbons

қатты зат қалқа қайнау нүктесі қосылу қос байланыс	твердое вещество перегородки точка кипения соединение двойная связь	қаттиқ модда Тўсиқлар қайнаш нүқтаси Бириқиш Қўшбоғ	қаттиқ мадда тосалғу қайнаш чекити қошулуш қош бағлиниш	hard substance partitions boiling point connection double connection
қыздыруға арналған пеш	печь для нагревания	қиздиришга мўлжалланган печь	қиздурушқа беғишланған пэч (мэш)	stove for heating
құрылымдық изомерия	структурная изомерия	структурали изомерия	түзүлүмлүк изомерия	structural isomery
Л				
лактоза лакмус лигроин линоль қышқылы линолен қышқылы	лактоза лакмус лигроин линолевая кислота линоленовая кислота	Лактоза Лакмус Лигроин линол кислотаси линолен кислотаси	лактоза лакмус лигроин линоль кислотаси линолен кислотаси	lactose litmus naphtha linolic acid linolenic acid
М				
майлар масса мазут мальтоза маргарин моносахаридте р мезомерлі әсер метаналь (формальдегид) метан (құмырсқа) қышқылы мұнай	жиры масса мазут мальтоза маргарин моносахариды мезомерный эффект метаналь (формальдегид) метановая (муравьиная) кислота нефть	Ёғлар Масса Мазут Мальтоза Маргарин моносахаридлар мезомер эффекти метаналь формальдегид метан кислотаси ёки чумоли кислотаси Нефть	майлар масса мазут мальтоза маргарин моносарид-лар мономерлік тәсир метаналь (формальде- гид) метан (чүмүлә) кислотаси нефть	fats mass fuel oil maltose margarine monosaccharid es mesomeric effect methanol(form aldehyde) methane(ant) acid oil
Н				
нафталин нитроалкан (нитропарафин)	нафталин нитроалкан (нитропарафин)	Нафтолин нитроалкан (нитропарафин)	нафталин нитроалкан (нитропара- фин)	naphthalene
нитробензол нитрлеу нитроқосылыст ар нитроцеллюлоз а	нитробензол нитрование нитросоединения итроцеллюлоза	нитробензол нитроллаш нитробирикмала р нитроцеллюлоза	нитробензол нитрләш нитробирик- миләр нитроцеллюза	nitrobenzene nitration nitro- compounds nitrocellulose
нуклеин қышқылдары нуклеофил нонан нонил	нуклеиновые кислоты нуклеофил нонан нонил	нуклеин кислоталар нуклеофил Нонан Нонил	нуклеин кислоталири нуклеофид нонан нонил	nucleic acids nucleophile nonane nonyl

өсімдік майлары өршіткі	растительные масла катализатор	Ўсимлик мойлари катализатор	өсүмлүк майлири катализатор	vegetable oils catalyst
П				
пальминтин қышқылы парафиндер пи байланыс пиролиз пикрин қышқылы поликонденсац ия полимер полимерлеу полисахаридтер	пальмитиновая кислота парафины пи-связь пиролиз пикриновая кислота поликонденсация полимер полимеризация полисахариды	пальмитин кислотаси парафинлар пи-боғ Пиролиз пикрин кислотаси поликонденсация Полимер полимерлаш полисахаридлар	пальминтин кислотаси парафинлар пи бағлиниш пиролиз пикрин кислотаси поликонденсац ия полимер полимерлаш полисахаридлар	palmitic acid paraffins pi-dond pyrolysis picric acid condensation polymerization polymer polymerization polysaccharide ss
Р				
радикал реагенттер резонансты құрылым риформинг	радикал реагенты резонансная структура риформинг	Радикал реагентлар резонансли структура реформинг	радикал реагенттлар резонансилиқ түзүлүм риформинг	radical reagents resonant structure rectifition
С				
сахароза сигма байланыс	сахароза сигма-связь	Сахароза сигма боғлиниш	сахароза сигма бағлиниш	saccharose sigma dond
синдеотактикал ық стеарин қышқылы сутектендіру сутексіздендіру	синдеотактически й стеариновая кислота гидратация дегидрирование	синдеотактикали стеарин кислотаси намлиниш дегидратлаш	синдеотактикаллик стеарин кислотаси гидратлаш дегидратлаш	syndiotactic stearin acid hydratation dehydrogenization
сұйық зат	жидкость	суюқмодда	суюқ мадда	liquid
Т				
табиғи газ талшық тармақты полимер таскөмір шайыры	природный газ волокно разветвленный полимер каменноугольная смола	табийй газ Тола тармоқли полимер кқмирли смола	тәбийй газ талчиқ тармақланған полимер ташкөмүр смоласи (йелими)	natural gas fibre ramified polymer carbonaceous resin
тотығу тепе-теңдік теңдеу термопластикал ық терморективті	окисление равновесие уравнение термопластически й терморективный	оксидлиниш мувозанат Тенглама термопластик терморектив	оксидлиниш тәпму-тәңлик тәңлимә термопластикалиқ терморективлик	oxidization equilibrium equalization thermoplastic thermosetting
түссіз	бесцветный	Рангсиз	рәңсиз	colourless

урацил	урацил	У Урацил	урацил	uracil
үш байланыс үшіншілікті аминдер	тройная связь третичные амины	Ү уч боғ учламчи аминлар	үч бағлиниш үчинчилик аминлар	tertiary amines
ұшыру, бірден булану	возгонка	Ұ Ғайдаш	возгонка (бирдинла ноға айлиниш)	sublimation
ұнтақ	порошок	кукунсимон	унтақ	powder
формалин фотосинтез фенолдар физикалық қасиеттері	формалин фотосинтез фенолы физические свойства	Ф формалин фотосинтез Феноллар физик хоссалари	формалин фотосинтез феноллар физикилик хусусийәтли-ри	formalin photosynthesis phenols physical properties
фибрилярлық ақуыз	фибрилярный белок	фибрилли оксил	фибриляр-лик белок (ақсил)	fibrous protein
фракция фруктоза хошиістілік	фракция фруктоза ароматичность	Фракция Фруктоза ароматик хушбўй	фракция фруктоза араматлик	faction fructose fragrant
химиялық қасиеттері хлороформ	химические свойства хлороформ	химиявий хоссалари хлороформ	химиялик хусусийәтли-ри хлороформ	chemical properties chloroform
цис	цис	Ц Цис	цис	cis
цистеин	цистеин	Цистеин	цистеин	cystein
цитозин	цитозин	Цитозин	цитозин	cytosine
циклоалкандар	циклоалканы	циклоалканлар	циклоалкан-лар	cycloalkanrs
циклогексан	циклогексан	циклогексан	циклогексан	hexamethylene
циклопропан	циклопропан	циклопропан	циклопропан	cyclopropane
шаттандырғыш газ	веселящий газ	Ш шодлантирувчи газ	көңүлләндүр-гүч (кәйпият көтәргүч)газ	laughing-gas
шыныталшық	стекловолокно	шишатола	әйнәкталчиқ	fiberglass
ылғал тартқыштық	гигроскопический	Ы гигроскопик	нәм тарткучлук	hygroscopic
ығыстыру	вытеснение	сиқиб чиқариш	қоғлап чиқариш	expulsing

2.5 География

Қазақ	Орыс	Өзбек	Ұйғыр	Ағылшын
абсолют биіктік	абсолютная высота	А мутлоқ баландлик	абсолютлик егизлик	absolute height

абсолют максимум	абсолютный максимум	мутлоқ максимум	абсолют максимум	absolute maximum
азимут	азимут	азимут	азимут	azimuth
агломерация	агломерация	агломерация	агломерация	agglomeration
алап	бассейн	ховуз	бассейн	pool
анероид барометрі	барометр-анероид	барометр-анероид	анероид барометрі	barometer- aneroid
антициклон	антициклон	антициклон	антициклон	anticyclone
антропогендік ландшафт	антропогенный ландшафт	антропоген ландшафти	антропогендлик ландшафт	anthropogenic landscape
аралдар	острова	орол	араллар	islands
аралас орман	смешанный лес	аралаш ўрмон	арилаш орман	mixed forest
аридті климат	аридный климат	аридли иқлим	аридлиқ климат	arid climate
арктикалық белдеу	арктический пояс	арктик минтақа	арктикалық бэлбағ	frigid zone
арктикалық шөл	арктическая пустыня	арктика саҳроси	арктикалық чөл	arctic desert
арктикалық антициклон	арктический антициклон	арктик антициклони	арктикалық антициклон	arctic anticyclone
арктикалық ауа	арктический воздух	арктик ҳавоси	арктикалық ҳава	arctic air
арктикалық белдеу	арктический пояс	арктик минтақа	арктикалық бэлбағ	frigid zone
артезиан сулары	артезианские воды	артезиан сувлари	артезиан сулири	artesian waters
атмосфера	атмосфера	атмосфера	атмосфера	atmosphere
атмосфера	атмосферная	атмосфера	атмосфера	atmospheric
циркуляциясы	циркуляция	циркуляцияси	циркуляцияси	circulation
атмосфералық қысым	атмосферное давление	атмосфера босими	атмосфералиқ қисим	atmospheric pressure
атмосфералық жауын-шашын	атмосферные осадки	атмосфера ёғин-сочинлари	атмосфералиқ йеғин-йешин	atmospheric fallouts
атырау	дельта	делта .	дельта	delta
атаулы масштаб	именованный масштаб	номли масштаб	атағлиқ масштаб	named scale
ауаның абсолют ылғалдылығы	абсолютная влажность воздуха	ҳавонинг мутлоқ намлиги	ҳаваниң абсолютлиқ нәмлиги	absolute humidity of air
ауа райы	погода	об-ҳаво	ҳава райи	weather
Б				
бағдарлау	ориентирование	мўлжал олиш	молжалаш	orientation
батпақ	болота	ботқоқ	сазлиқ	bogs
батпақтану	заболачивание	ботқоқланиш	сазлиқни үгиниш	swamping
батыс желдері	западные ветра	ғарбий шамоллар	ғәрбий шамаллар	westerliess
бергштрих	бергштрих	бергштрих	бергштрих	bergstrich
биосфера	биосфера	биосфера	биосфера	biosphere
биіктік белдеу	высотная поясность	баландлик минтақаси	егизлик бэлбағлар	pitch half- lengthness
бойлық	долгота	узунлиқ	узунлуқ	longitude
бөген	водохранилище	сув омбори	тосмилар	storage pool
булану	испарение	буғланиш	Һоға айлиниш	evaporation

бұғаз	пролив	бұғоз	боғаз	spilling
бұлт	облоко	булут	булут	cloud
бұршақ	град	дұл	мөлдир	hail

Г

геологиялық жыл санау	геологическое летосчисление	геологик сана	геологиялық жыл санау	neological a year considers
географиялық координаталар	географические координаты	географик координаталар	географиялық координаталар	geographical coordinates
географиялық қабық	географическая оболочка	географик қобик	географиялық қавәт	geographical shell
геохронологиялық кесте	геохронологическая таблица	геохронологик жадвал	геохронологиялық жадвал	geological time table
гиля	гиля	гиля	гиля	hylea
гидросфера	гидросфера	гидросфера	гидросфера	hydrosphere
глобус	глобус	глобус	глобус	globe
горизонтальдар градус торы	горизонтальдар градусная сетка	горизонталлар градус түри	горизонтальдар градус торы	horizontals-degree net

Д

дала	степь	дашт	дала	steppe
дамыған елдер	развитые страны	ривожланган давлатлар	тәрәккий эткән дәләтләр	developed countries
дамушы елдер	развивающиеся страны	ривожланаётган давлатлар	тәрәккий етиватқан дәләтләр	developing countries
демография	демография	демография	демография	demography
демографиялық жарылыс	демографический взрыв	демографик портлаш	демографиялық партлаш	population explosion
демографиялық саясат	демографическая политика	демографик сиёсат	демографиялық сәйясәт	demographic politics
джунгли	джунгли	чангалзор	джунгли	jungles
дүниежүзілік мұхит	мировой океан	дунё океани	дүния йүзлик муһит	world ocean

Е

ендік	широта	кенглик	кәңлик	breadth
ежелгі мұзбасу	древнее оледенение	қадимги муз босиш	қирғақ	ancient freezing

Ж

жазық	равнина	текислик	түзләң	plain
жағалау	берег	қирғоқ	қирғақ	saved
жалпақ жапырақты ормандар	широколиственные леса	кенгбаргли ұрмон	кәң йопурмақлик орманлар	forests wide leaves
жанартау	вулкан	вулкан	янартағ	volcano
жанартаулық аралдар	вулканические острова	вулканли ороллар	янартағлик араллар	volcanic islands
жанартаулық белдеу	вулканический пояс	вулканли минтақа	янартағлик бәлбағлар	volcanic belt
жаңбыр жауын-шашын	дождь осадки	ёмғир ёғин-сочин	ямғур йеғин-йешин	rain fallouts
жел желбағдар	ветер флюгер	шамол флюгер	шамал флюгер	wind weather vane

жел өрнегі	роза ветров	шамол гули	гүл шамал	windrose
жел эрозиясы	ветровая эрозия	шамол эрозияси	шамал эрозияси	wind erosion
Жер	Земля	ер	йәр	Earth
жер асты сулары	подземные воды	ер ости сувлари	йәр асти сулири	underwaters
жер сілкіну	землетрясение	зилзила	йәр тәврәш	earthquake
жерсіну	акклиматизация	иқлимлашиш, янги иқлимга ўрганиш	акклиматизация	acclimatization
жер бедері	рельеф	рельеф	рельеф	relief
жер қыртысы	земная кора	ер пўсти	йәр қәвити	the earth's crust
жылулық	тепловые пояса	иссиқ митақалар	иссиқ бәлбағлар	thermal belts
белдеулері				
жыра	овраг	жарлик	жиралар	ravine
И				
изосызықтар	изолинии	изочизиқлар	изосизлиқ	isolines
изотерма	изотерма	изотерма	изотерма	isotherm
изобара	изобара	изобара	изобара	isobar
изогиета	изогиета	изогиета	изогиета	isohyet
К				
кампос	кампос	кампос	кампос	kampos
карта	карта	харита	хәритә	map
картографиялы	картографически	картографик	картографиялик	cartographic
қ прекциялар	е проекции	проекциялар	проекции	projections
климат	климат	иқлим	климат	climate
климаттық	климатические	иқлим	климатлиқ пояса	climatic
белдеулер	пояса	минтақалари		belts
көл	озеро	кўл	көл	lake
көктайғақ	гололед	яқвонлик	көктайғақ	ice-storm
көші-қон	миграция	кўчиш	миграция	migration
Қ				
казан	котловина	котловина	оқури	hollow
шұңқыр				
қалың ну	джунгли	чангалзор	джунгли	jungles
қайнар көз	исток	манба	булақлар	source
қоңыржай	умеренный пояс	мўътадил	мөтидил бәлбағлар	temperate
белдеу		минтақа		zone
қоңыржай	умеренно	мўътадил	мөтидил	mildly
континентті	континентальный	континентал	континентальлик	continental
қорық	заповедник	қўриқхона	қоруклар	reserve
қорықша	заказник	заказник	қорукчилар	reserve
құйын	вихрь	қуюн	қуюн	whirlwind
құлама су	водопад	шаршара	тосмилар	waterfall
қырат	возвышенность	тепалик	көтирәңгүлүк	sublimity
қырау	иней	қиров	куру	hoarfrost
Л				
литосфера	литосфера	литосфера	литосфера	sial
литосфералық	литосферная плита	литосфера	литосферная плита	sial flag
плита		плиталари		
льянос	льянос	льянос	льянос	lianos

М

маржандық аралдар масштаб материктік аралдар материктік қайраң материктік беткей мәңгі тоң	коралловые острова масштаб материковые острова материковая отмель материковый склон вечная мерзлота	маржон ороллари масштаб материк ороллари материк саёзлиги материк қиялиги абадий музлок ер меридиан муссон музлик айсберг океан океан оқими	мажанлық арал масштаб материкалық араллар материкалық тартилиш материкалық янту меридиан муссон ледник айсберг океан океанлық еқимлири	coral islands scale mainland islands mainland bank mainland slope eternal frigidity meridian monsoon glacier iceberg ocean ocean flows
меридиан муссон мұздық мұзтау мұхит мұхит ағыстары мүйіс	меридиан муссон ледник айсберг океан океанические течения мыс	бурун	тумшук	cape
ойпат, ойыс орман орманды дала орманды тундра	впадина лес лесостепь лесотундра	ботик, чўнқир ўрмон ўрмон-дашт ўрмон-тундра	ойпат орман орманлық дала орманлық тундра	cavity forest forest-steppe forest-tundra
өзен өзен ағыны өзен жүйесі өзеннің сағасы	река речной сток речная система устье реки	дарё дарёнинг оқими дарё тизими дарёнинг куйилиш жойи	дәрия дәрия еқими дәрия системиси дәрия тармақлири	river river flow river system mouth of the river
өзен торы өзеннің қоректенуі	речная сеть питание реки	дарё тармоғи дарёнинг тўйиниши	дәрия тори дәриянің озуклиниши	river network feed of the river
пайдалы қазбалар пампа параллель пассат	полезные ископаемые пампа параллель пассат	фойдали қазилмалар пампа параллель пассат	пайдилиқ кезилмилар пампа параллель пассат	minerals pampa parallel trade wind
план платформа полярлық белдеу	план платформа полярный пояс	режа платформа қутб минтақаси	план платформа полярлық бәлбағ	plan platform arctic belt
прерий промилле	прерий промилле	прерий промилле	прерий промилле	prairies promile
рифт	рифт	рифт	рифт	rift
саванна салыстырмалы	саванна относительная	саванна нисбий	саванна нисбий	savanna relative

биіктік	высота	баландлик	егизлик	height
сала	приток	оқим	тармақ	inflow
сан масштаб	численный масштаб	сонли масштаб	санлик масштаб	numeral scale
сарқырама	водопад	шаршара	шақиратма	waterfall
сейсмикалық зона	сейсмическая зона	сейсмик зона	сейсмикилик зона	seismic zone
сельва	сельва	сельва	сельва	selva
сызықтық масштаб	линейный масштаб	чизикли масштаб	сизиклик масштаб	linear scale
суайрық	водораздел	сув айырғич	суайриғуч	watershed
су айналымы	круговорот воды	сувнинг айланиши	суниң айрилиши	rotation of water
су жинау алабы	водосборный бассейн	сув тўплайдиган ҳавза	тосмилар	catchment basin
су иірімі	водоворот	гирдоб	су айлиниш	whirlpool
су массалары	водные массы	сув массаси	су массивлири	the water masses
су ресурстары	водные ресурсы	сув манбалари	су ресурслири	water resources
судың тұздылығы	соленость воды	сувнинг шўрлиги	суниң тузлуқлиғи	salinity of water
Т				
табиғат кешені	природный комплекс	табиат мажмуаси	тәбиәт комплекси	natural complex
табиғат компоненттері	природные компоненты	табиат таркибий қисмлари	тәбиәт компонентлири	natural components
тайга	тайга	тайга	тайга	taiga
тайфун	тайфун	тайфун	тайфун	typhoon
тасты шөлдер	каменистые пустыни	тошли сахролар	ташлиқ чөлләр	stony deserts
тау	гора	тоғ	тағ	mountain
тау жасалу	горообразование	тоғнинг пайдо бўлиши	тағ ясилиш	orogeny
тау жыныстары	горные породы	тоғ жинслари	тағ жинислири	mountain breeds
тау жүйесі	горная система	тоғ тизими	тағ системиси	mountain system
таулы үстірт	плоскогорье	ясси тоғлик	пака тағлик	tableland
тегіс жазық	плато	ясси текислик	түзләңләр	flat plain
теңіз	море	денгиз	деңиз	sea
теңіздік климат	морской климат	денгиз иқлими	деңиз климати	marine climate
толқын	волны	тўлқин	долқун	waves
толысу	прилив	сув сатҳининг кўтариши	өрләш	flowing
топырақ	почва	тупрок	топа	soil
топырақтың тұздануы	засоление почв	шўр тупрок	тузлуқ топа	of soils
тропосфера	тропосфера	тропосфера	тропосфера	troposphere
тундра	тундра	тундра	тундра	tundra

тұман	туман	туман	туман	fog
түбек	полуостров	ярим орол	йерим арал	peninsula
У				
уэд	вади	вади	язда курған қирғақ	
ураган	ураган	довул	ураган	hurricane
Ұ				
ұсақ құм	дресва	йирик құм, майда шағал	ушшақ құм	gruss
ұсақ шоқылы	мелкосопочник	мелкосопочник	ушшақ чоқилар	shallow
Ү				
үстірт	плато	устюрт, ясси тоғ	пака тағлиқ	plateau
үңгір	пещера	ғор	өңкүр	cave
Ц				
цунами	цунами	цунами	цунами	tsunami
Ш				
шартты белгілер	условные знаки	шартли белгилар	шәртлик бәлгүләр	conventional signs
шатқал	каньон	дара	чатқал	canyon
шаш гигрометрі	волосяной гигрометр	қилдан иборат гигрометр	чач гигрометри	hair hygrometer
шеткі теңіздер	окраинные моря	четки денгизлар	ташқи деңизлар	seas
шөл	пустыня	чўл	чөл	desert
шөлейт	полупустыня	чала чўл	йерим чөл	near desert
шың	пик	чўққи	чоқа	peak
шұғыл	резко	кескин	кәскин	sharply
континенттік	континентальны й	континентал	континентал ьлиқ	continental
шұңғыма	котлавина	чўкма	чоңқури	
шұрат	оазис	оазис	оазис	oasis
шығанақ	залив	қўлтиқ	қлтұқ	inundating
Ы				
ылғалдылық	влажность	намлик	нәмлик	humidity
ызғар	изморозь	совуқ нам ҳаво	қыру	hoarfrost
ыстық бұлақтар	горячие источники	иссиқ булоқлар	иссиқ булақлар	thermal springs
І				
ішкі сулар	внутренние воды	ички сувлар	ички сулар	internal waters
ішкі теңіз	внутреннее море	ички денгизлар	ички деңизлар	internal sea
ішкі тұйық алап	внуренний бессточный бассейн	ички оқмас ҳавза	ички туюқ бассейин	internal inland basin
Э				
экватор	экватор	экватор	экватор	equator
экваторлық белдеу	экваториальный пояс	‘кваториал минтака	‘кваторлиқ бәлбағ	equatorial belt
экономика	экономика	иқтисодиёт	ихтисат	economy
экспорт	экспорт	экспорт	экспорт	export

2.6 Биология

Қазак авитаминоз	Орыс авитаминоз	Өзбек авитаминоз	Ұйғыр авитаминоз	Ағылшын avitaminosis
агробиоценоз	агробиоценоз	агробиоценоз	агробиоценоз	agrocenosis
аденозин	аденозин	аденозин	аденозин	adenosine
аденозин екі- фосфат (АЕФ)	аденозин ди- фосфат (АДФ)	аденозин ди- фосфат (АДФ)	аденозин ди- фосфат (АДФ)	adenosine is a ди- фосфат(АД Ф)
адреналин айна аксон-рефлекс	адреналин зеркало аксон-рефлекс	адреналин эйнәк аксон-рефлекс	адреналин кўзгу рефлекс-аксони	adrenalin mirror akson- refleks
ақ дегелек ақ дельфин ақ көбелек	аист чёрный белуха белянка	қара ләгләк ақ дельфин ақ кепинәк	қора лайлак оқ дельфин оқ капалак	stork black white whale white butterfly
ақ қайын алақоржын алан алмастырылатын амин қышқылдары	берёза акация песчанная барсёнок аминокислоты заменимые	ақ қейин чөл акацияси илпиз күчүги алмаштурилидиғ ан амин кислоталири	оқ қайин акацияси қоплонча алмаштириш мумкин бўлган аминокислотал ар	birch hamster ounce amino acids replaceable
амёба амин тобы	амёба аминогруппа	амёба амин топи	амёба аминогурух	amoeba group amino
анафаза анаэробтар анкилозаврлар антиденелер антропогенез	анафаза анаэробы анкилозавры антитела антропогенез	анафаза анаэроблар анкилозаврлар антитәнчиләр антропогенез	анафаза анаэроблар анкилозаврлар антителалар антропогенез	anaphase anaerobes ankilozvrlar antibodies anthropogen esis
анчоус (балық) ассимиляция	анчоус ассимиляция	анчоус ассимиляция	анчоус ассимиляция	anchovy assimilation
аталық гормондар	андрогены	атилик гормонлар	андрогенлар	androgens
ауасыз тіршілік ауытқушылық әсерге бейімделу	анаэроббиоз аномалия аккомодация	һавасиз һаятлик чәтнәш тәсиргә маслишиш	анаэроббиоз аномалия аккомодация	anaerobiosis anomaly accommoda tion
бактерия бактерия жойғыштық,	бактерия бактерицидность	бактерия бактерия	бактерия бактерияцид	bacterium bactericidal ness

бактерицидтік бақшан көз, базедов дерті балқаңбақ барқытша көбелек	базедова болезнь верблюдка бархатница	базед ағриғи - мәхмәл кепинәк	базедов касаллиги шувоқ бахмал капалак	exophthalmic goitre tick-seed on velvet butterfly acraniel
бассүйексіздер	бесчерепные	баш устихансизлар	бошсуяксизлар	edge distribution
басымтүр таралу аймағы	ареал доминанта	доминантның тарилиш даириси	доминантнинг ареали	quince adenohypophysis inorganic connections adaptation adaptivity
беже безді гипофиз	айва аденогипофиз	айва бәзлик гипофиз	беҳи аденогипофиз	squirrel biosystematization biosynthesis
бейорганикалық қосылыстар бейімделу бейімділік	неорганические соединения адаптация адаптивность	анорганикилық бирикмиләр маслишиш маслишишчанлиқ	анорганик бирикмалар мослашув мослашувчанлиқ	higher plants camel
белоктар биожүйелеу	белки биосистематика	ақсил, белок биосистематика	оқсил биосистематика	pregnancy
биологиялық түзіліс, биосинтез биіқтау өсімдіктері	биосинтез акрофиты	биосинтез егиз ғ та өсүмлүклири	биосинтез акрофитлар, тоғ ўсимликлари бўталок	a bud is a gland golden eagle
бота, көшек, божығай буаздық, жүктілік, екіқабаттық бүйрек безі	верблюжонок беременность аппарат интерренальный	бота һамилдарлық бөрәк беzi	һомиладорлық интерреналь аппарати	golden eagle
бүркіт	беркут	бүркүт	бургут	
В				
вестибулалық мүше, сағалық мүше вирустардың құрылысы	аппарат вестибулярный строение вирусом	вестибулярлық аппарат вирусларның түзүлуши	вестибуляр аппарати вирусларнинг тузилиши	vehicle vestibular structure of viruses
Г				
генетикалық код	генетический код	генетикалық код	генетик код	genetic pseudocode
Гольджи аппараты Гольджи жиынтығы гүлдену, тозандану экологиясы	аппарат Гольджи комплекс Гольджи антэкология	Гольджи аппарати Гольджи аппарати гүллиниш, чанлиниш экологияси	Гольджи аппарати Гольджи комплекси антэкологияси	goldzhi is a vehicle goldzhi is a sum to blossom, ecology of what collects dust

гүлдер жаралымы	антогенез	гүлләрнің келип чиқиши	антогенез	anthogenesis
гүлекіре	василёк		бұтакұз	corn-flower
даму	развитие	Д риважлиниш	ривожланиш	development
дегелек дем алу, тыныс алу	аист вдох	ләгләк нәпәс елиш	лайлак нафас олиш	stork to breathe, breathing takes
естен тану	амнезия	әс йоқитиш	амнезия	amnesia
жақсыздар	бесчелюстные	Ж иңәк устихансизлар	жағсизлар	agnatha
жантақ	верблюжья колючка	янтақ тикән	әнтоқ	camel thorn
жасанды бейімділік, акклимация	акклимация	акклимация, сүнъий маслишиш	акклимация, сүнъий мослашиш	acclimation
жасуша	клетка	һүжәйрә	хужайра	cage
жасушалық	клеточные	һүжәйрилиқ	хужайра	endocytes
қосындылар	включения	қошумчилар	қўшимчалари	
жауап-әрекет	акт рефлекторный	рефлеторлиқ акт	рефлекторлиқ акт	act reflex
жержанғақ	арахис	йәр яңиғи	ерёнғоқ	peanut
жұлдызгүл	астра	қәшқәргүл (астра)	қашқар гул	aster
жыныссыздық жыныстық қатынас	агамия акт половой	жиниссизлиқ жинислиқ қатинаш	агамия жинсий алоқа	sexless act sexual
заттық үстелше	предметный столик	З нәрсә үстәлчиси	буюм столчаси	objective table
заттық шыны	предметное стекло	нәрсә әйниги	буюм ойначаси	subject glass
зәр тоқтау, анурия	анурия	анурия, әр тохташ	анурия(сийдик нинг тўхташи)	anury
ителгі	балобан	И ителги	лочин	harrier
кәдімгі дельфин	белобочка	К аддий дельфин	оқ биқинли дельфин	ordinary dolphin
кесел, келес, алабажақ кесіртке	варан серый	сур кәсләнчүк	кулранг эчкемар	varan grey
кит акуласы	акула китовая	кит акулиси	китсимон акула	shark a whale
киік	антилопа	кейик	кийик	antelope
клетка ішіндік	барьер	һүжәйрә ичилик	хужайранинг	barrier
тосқауыл	внутриклеточный	барьер	ички тўсиғи	
көбелек	бабочка	кепинәк	капалак	butterfly

көңгіру, жерсіндіру	акклиматизация	акклиматизация (организмнің йеңи муһит шараитиға маслишиши)	акклиматизаци я	acclimatizat ion
көптік аллельдер	аллели	көплүк	аллельлар	a great number
көпіршік, альвеола	множественные альвеола	аллельлар альвеола	тўплами альвеола	alveolus
көру анализаторы, көру талдағышы күлте	анализатор зрительный венчик	көрүш анализатори гүлтажә йопурмақчә	кўриш анализатори гултожибарг	analyzer visual halo
күлтесіздер	безлепестные	гүлтажисизлар (һәмрасиз гүләр)	гултожибаргси з	apetolous
кілегейлі бактериялар	бактерии слизистые	шилимлиқ бактерияләр	шиллик бактерьялар	bacteria are mucous membranes
кірпікшелер мен талшықтар	реснички жгутики	и кирпичиләр вә талчиклар	киприкчалар ва хивчинлар	eye-lashes and plaits
казанақ	багульник	багульник	багульник (боткоқ гули)	ledum
қақпалық вена	вена воротная	қаққилиқ вена	вена қоққоғи	vein a collar
қаназдық	анемия	қан азлиқ	камқонлик (анемия)	anaemia
қанатсыздар қаптағай, жабайы түйе	бескрылые верблюды дикий	қанатсизлар қаптағай, явайи	қанотсиз ёввойи туя	wingless camel wild
қара дегелек қарбыз	аист белый арбуз	ақ ләгләк тавуз	оқ лайлак тарвуз	stork white water- melon
қолқа қоныстық өсімдіктер	аорта антропофиты	аорта антропофитлар	аорта антропофитлар	aorta plants place of arrangement
қос өркешті түйе	верблюды двугорбый, бактриан	қош өркәшлик төгә, бактриан	икки ўрқачли туя	pair zerohumpba cked camel
қызыл балдырлар	багрянки	қизил водоросльлар	қизил сувўтлар	purple- fishes
қызылтамыр, артерия	артерия	артерия	артерия	artery
қырсыз төстілер (құстар)	бескилевые	қир өшсизләр яки йорғилайдиған қушлар	қилсизлар (қўқрак тожсизлар)	mountain a backbone төстілер(bir ds)
лупа	лупа	Л чоңайтқуч қол әйниги (лупа)	лупа	magnifying glass

макроэлементтер	макроэлементы	макроэлементлар	макроэлементлар	macronutrients
мәдени өсімдіктер	агриофиты	мәдәний өсүмлүкләр	агрофитлар	
микроскоп	микроскоп	микроскоп	микроскоп	microscope
микроэлементтер	микроэлементы	микроэлементлар	микроэлементлар	microelements
митоздық аппарат	аппарат митотический	митозлик аппарат	митозлик аппарати	vehicle mitotical
Н				
нар	верблюдодногорбый, дромедар	йәккә өркәшлик төгә, дромадер, нар	бир ұрқачли туя	dromedary
насыбайгүл	базилик	насивайгүл	райхон	basil
О				
объектив окуляр омыртқасыздар	объектив окуляр беспозвоночные	объектив окуляр омуртқисизлар	объектив окуляр умуртқасизлар	lens eyepiece invertebrates
отау	ампутация	елип ташлаш	ампутация	amputation
Ө				
өкпе ацинустары	ацинусы лёгочные	өпкә ацинуслири	ўпка ацинуси	lungs ацинустары
өкпе көпіршіктері	альвеолы лёгочные	өпкә бөртмилири	ўпка альвеолалари	lungs are bubbles
өрік	абрикос	өрүк	ўрик	apricot
өсімдіктер анатомиясы	анатомия растений	өсүмлүкләр анатомияси	ўсимликлар анатомияси	phytotomy
Р				
реттеуші бұранда	винты регулировочные	рәтлигүчи винтлар	бошқарувчи винт	screws regulation
С				
сәйкестік споралы-тозанды талдау	адекватность анализ спорово-пыльцевой	лайиқ спора-чаңлик анализ	мойил спорали-чангганиш анализи	adequacy to discuss
су дақылы, аквакультура сукұзғын	аквакультура баклан	аквакультура (су ашлиғи) бирқазан	сув ўсимликлари қоравой ўрдак	aquiculture cormorant
Т				
таған	штатив	тутқа	штатив	stand
талдағыштар	анализаторы	анализаторлар	анализаторлар	analyzers
таралу аймағы	ареал	ареал, тарилиш даириси	ареал	natural habitat
таутан	барс снежный (самка)	чиши илпиз	қор қоплони (урғочиси)	ounce snow(female)

тәбет тез өсу	аппетит акселерация	иштәй әтигән жинсий өсүп йетилиш	иштаха акселерация	e) appetite acceleration
тубус	тубус	көрүш трубки (тубус)	тубус	tubus
тұншығу	асфиксия	дәм йәтмәслик	асфиксия	asphyxia shark
тікенекті акула, қатырон тіршілік қауымдастықтары биоқауымдастықт ар	акула колючая (катрон) биоценозы	тикәнлик акула (катрон) биоценозлар	тиканли акула биоценозлар	prickly(кат рон) associations of life
тіршілік тобы	биом	һаятлық топи У	биом	biome
улы жыландар	аспидовые	оғилиқ иланлар Ұ	аспидлилар	poisonous snakes
ұлпа тосқауылы	барьер тканевый	токулмилик барьер Ү	тұқима тұсиғи	barrier a tissue
ұрықсыздық ұябасар	азоспермия беркут-самка	уруксизлик чиши бүркүт	азоспермия урғочи-бургут	sterility eagle- female
үлек, бура, атан ферменттердің белсенділігі	верблюд-самец активность ферментов	бұғра ферментларниң пааллиғи Х	нор ферментларнин г активлиги	camel-male activity of enzymes
хлорофилсіз өсімдіктер	агелиофиты	хлорофилсиз өсүмлүкләр Ш	агелиофитлар	nonchlorop hyllic plants
шәулі	беркут-самец	эркәк бүркүт Ы	эркак-бургут	eagle-male
ырғақсыздық	аритмия	пульсниң өзгириши І	аритмия	arrhythmia
ілбіс, барс	барс снежный	илпиз, қар (барси) І	қор қоплони	ounce snow
інген	верблюд-самка	ингән	мода	camel- female
ішексорғы, жыланқұрт, аскарида	аскарида	аскарида	аскарида	ascarid
эндоплазмалық тор	эндоплазматическ ая сеть	эндоплазмилик тор Ә	эндоплазматик тұр	cytoplasmic network

3 Қоғамдық -гуманитарлық пәндер бойынша қысқаша терминологиялық сөздік / Краткий терминологический словарь по общественно-гуманитарным предметам

3.1 Қазақстан тарихы / История Казахстана

Қазақ	Орыс	Өзбек	Ұйғыр	АҒЫЛШЫН
А				
авеста	авеста	авеста	авеста	avesta
адат	адат	одат	адат	adat
ақ-суйек	ак-суйек		аксүйәк	Ak-suyek
ақын	акын	окин, шоир	шаир	poet
аруақ	аруах	арвоҳ	арва	aruakh
атабек	атабек	отабек	атабәг	atabeg
арка	арка	арка	арка	arch
археологиялық қазбалар	археологически е раскопки	археологик қазилмалар	археалогиялик кезилмилар	archeological excavations
Ә				
әлеуметтік-экономикалық мәселе	социально-экономические вопросы	ижтимоий-иктисодий масала	ихтисадий ижтимаий мәсилеләр	social and economic problems
Б				
бадж	бадж	бож	баж	badzh
бай	бай	бой	бай	rich
басқақтар	баскаки	босқоқлар	басқақлар	baskaks
бек	бег	бек	бәг	bek
беклербек	беклербек	беклар бек	беклербәг	beklerbek
би	бий	бий	бий	biy
В				
вакуф	вакуф (вакф)	вақф	вәхпә	vakuph
везир	везир	вазир	вәзир	vizir
Г				
гегемония	гегемония	гегемония	гегемония	hegemony
генеалогия	генеалогия	генеалогия	генеалогия	genealogy
гурхан	гурхан	гүрхон	гурхан	gurkhan
Ғ				
ғылыми-техникалық төңкеріс ғылымның жағдайы	научно-техническая революция состояние науки	илмий-техникавий тўнтариш илимнинг аҳволи	илмий техникалик риважландуруш илимнин жағдийи	scientific and technical revolution condition of science
Д				
декор	декор	декор	декор	decor
динар	динар	динор	динар	dinar
династия	династия	сулола	династия	dynasty
диуан	диуан	диуан	диванә	diuan
демографиялық ахуал	демографическая ситуация	демографик аҳвол	демографиялик әһвал	demographic situation
дүниежүзі қазақтарының	курултай казахов мира	бутун дунё козоқларнинг	дуния йүзидики казақларниң	kurultay of all kazakhs in

кұрылтайы		курултойи	курултейи	the world
демократиялық үдеріс	демократический процесс	демократияли жараён	демократиялик йөнилиш	democratic process
Е				
ер	воин, мужчина	эркак, жангчи	эр	man
Ж				
жатақ	жатақ	ётоқ	ятақ	zhatak
жекешелендіру	приватизация	якка	жекилендүрүш	privatization
«Жеті жарғы»	«Семь установлений»	хўжаликка айлантириш «етти йўрға»	Йәттә ярлик	The «Seven establishments»
жаңа басқару жүйесі	новая управленческая система	янги бошқарув тизими	Йени башкуруш системиси	new administrative system
жер мәселесі	вопросы о земле	ер масаласи	йәр мәсиллири	problems of the earth
жәрмеңкелік сауда	ярмарочная торговля	ярмарка савдоси	йәрмәнкилик сода	exhibition trade
жәрмеңкелік сауда операциялары	операции ярмарочных торговли	ярмаркалик савдо операциялари	йәрмәнкилик сода операциялири	operation of exhibition trade
З				
зооморфтық өрнектер зекет	зооморфные узоры зякет	зооморфик намуна закот	зооморфлик нәқишлар закат	zoomorfal patterns zeket
И				
икта	икта	икта	икта	ikta
иктадар	иктадар	иктадор	иктидар	iktadar
ислам	ислам	ислом	ислам	islam
имам	имам	имом	имам	imam
К				
кадет	кадет	кадет	кадет	kadet
квалификация	квалификация	малака	кфалификация	qualification
конгломерат	конгломерат	конгломерат	конгломерат	conglomerate
конфискация	конфискация	мусодара	конфискация	confiscation
концепция	концепция	концепция	концепция	concept
консолидация	консолидация	кучларни бирлаштириш	консолидация	consolidation
конфедерация	конфедерация	конфедераци, бирлашмаси	конфедерация	confederation
күй	кюй	куй	саз	kuyi
көне парсы деректері	древнеперсидские источники	қадимий форс хужжатлари	кедимий парс дерәклири	ancient persian sources
көшпеліктің эволюциясы	эволюция кочевого образа жизни	кўчманчилик нинг эволюцияси	көчмәнләр-ниң эволюцияси	evolution of a nomadic way of life
көшпелі шаруашылық	виды кочевой деятельности	кқчманчи хқжалик	көчмәнләр-ниң чарвичилик	types of nomadic

түрлері		турлари	түрлири	activity
көшпелілердегі қоғамдық қатынастар көшпелі мемлекеттердің сипаты капиталистік қатынастар кен кәсіпкерлері	общественные отношения кочевников характер кочевых государств капиталистичес кие отношения предпринимате ли рудников	кқчманчиларн инг ижтимоий муносабати кқчманчи давлатларнин г хусусияти капиталистик муносабат кон ишбилармонл ари	көчмәнләр-ниң жәмийәтлик катинаялири көчмән мәмликәтләр- ниң характери капиталистик катинаяшлар кан кәсиплири	public relations of nomads character of the nomadic states capitalist relations businessmen of mines
Қ				
құл	раб	қул	қул	slave
құрылтай	курултай	курултой	курултай	kurultay
құлыптас	кулуптас	қулфтош	кулупташ	kuluptas
қазақ хандары	казахские ханы	қозоқ хонлари	қазақ ханлири	khans of kazakhs
қасым ханның билігі	правление қасым хана	қосимхоннинг бошқариши	қасим ханның бийлиги	Government of Kasym khan
қазақ әдебиеті	ауыз казахская устная литература	қозоқ оғзаки адабиёти	қазақ егиз әдәбияти	kazakh oral literature
қазақ фольклоры	казахский фольклор	қозоқ оғзаки ижоди	қазақ фольклори	folklore of kazakh
қазақша санау	жыл казахское летосчисление	қозоқча йил санаш	қазақчә жил санаш	Chronology in kazakh
қазақша аттары	ай казахские названия месяцев	қозоқча ой номлари	қазақчә ай аталғулири	Kazakh names of months
Л				
легитимация	легитимация	лигитимация	легитимация	legitimation
М				
мысты тас дәуірі	меднокаменный век	мис тош даври	мисташ дәври	Copper Stone Age
мал шаруашылығы	скотоводство	мол чорвачилиги	мал чарвичилиғи	cattle breeding
мемлекеттің саяси-әлеуметтік құрылымы	социально- политическая структура государства	мамлакат сийсий- ижтимоий тузилиши	мәмликәтнің ижтимаий қурулуми	socio- political structure of the government
мемлекеттің экономикалық құрылымы	экономическая структура государств	мамлакат иктисодий тузилиши	мәмликәтнің ихтисадий қурулуми	economic structure of the government
мемлекет нышандары	государственны е символы	мамлакат рамзлари	дөләтлик рәмзиләр	state symbols
материалдық мәдениет	материальная культура	моддий дунё	материаллик мәдәнийәт	material culture
музыка тарихы	история музыки	мусиқа	музыка тарихи	History of

		тарихи		music
		Н		
неолит	неолит	неолит	неолит	neolit
		О		
орда	орда	ўрда	орда	orda
он оқ бодун	он ок будун	ўн оқ будун	он оқ будун	On ok budun
облигация	облигация	облигация, заём	облигация	obligation
орта палеолит	средний палеолит	ўрта палеолит	оттура палеолит	average paleolith
олдувай	олдувайская	олдувай	одувай	Olduvays
мәдениеті	культура	маданияти	мәдәнийити	culture
орта	письменности в	ўрта асрадаги	оттура	writings in
ғасырлардағы	средние века	ёзув-чизув	асирлардики	the Middle
жазу-сызу			йезиш вә сизиш	Ages
отарлау	особенности	мустамлакага	мустәмликә	features of
ерекшеліктері	колонизации	айлантирили шаининг ўзига хослиги	алаһидиликлири	colonization
		Ө		
өркениет	цивилизация	цивилизация	цивилизация	civilization
өркениет кезеңі	эпоха	цивилизация	цивилизация	Period of
	цивилизации	даври	баскучлири	civilization
		П		
патриархалды- феодалды	патриархально- феодалные	қадимги- феодал	патриархал-лик феодаллик	patriarchal and feudal
қатынастар	отношения	муносабат	қатинашлар	relations
подиум	подиум	подиум	подиум	podium
прогресс	прогресс	тараққийт	прогресс	progress
приватизация	приватизация	приватизация	приватизация	privatization
протекторат	протекторат	протекторат	протекторат	protectorate
		Р		
рабад	рабад	рабат	рабад	rabad
радикализм	радикализм	радикализм	радикализм	radicalism
реабилитация	реабилитация	реабилитация	реабилитация	rehabilitation
репрессия	репрессия	репрессия	репрессия	repression
референдум	референдум	референдум	референдум	referendum
реформа	реформа	реформа, ислохот	реформа	reform
руна жазулары	рунические письма	руна ёзуви	руна йезиклири	runic letters
ру	род	авлод	урук	tribe
рулық қатынас	родовая община	рулик жамоа	урук	tribal
			бирлашмили-ри	community
рулық-тайпалық құрылым	родоплеменная структура		урук- қовумларниң қурулуми	Tribal structure
		С		
соғым	согым	сўғим	сокум	sogym

сепаратизм	сепаратизм	сепаратизм	сепаратизм	separatism
селжұқтар	сельджуки	салжуклар	салжуклар	seldzhuks
суверенитет	суверенитет	мустақиллик	суиеринитет	sovereignty
сұлтан	султан	султон	султан	sultan
сопылық	суфизм	сұфизм	сопилик	Sufism
сюзерен	сюзерен	сюзерен	сюзерен	sovereign
сюбаши	сюбаши	сюбоши	сюбаши	syubashi
Т				
тархан	тархан	дархон	тархан	tarkhan
террор	террор	террор	террор	terror
төлеңгіттер	тюленгуты	тюленгутлар		tulengut
тотальды	тотальный	тотал	тоталлик	total
төре	торе	тұра	төрә	tore
толғау	толгау	айлантирмоқ	толғаш	tolgau
тотемизм	тотемизм	тотемизм	тотемизм	totemizm
түмен	тумен	тумен	туман	tumen
тұлғама	тулгама		шәхс	tulgama
У				
унитарлы	унитарный	унитар	унитарлик	unitary
урбанизация	урбанизация	урбанизация	урбанизация	urbanization
Ұ				
ұсыныс	предложение	таклиф	тәклип	offer
ұлт	нация	миллат	милләт	nation
ұлыс	улус	улус	улус	ulus
ұлысбек	улусбек	улусбек	улусбәг	ulusbeg
Ф				
федерация	федерация	федерация	федерация	federation
фельс	фельс	фельс	фельс	Fels?
Х				
халық	народ	халқ	хәлиқ	people
хакім	хаким	хоким	һаким	hakim
харадж	харадж	хараж	харадж	kharadzh
ходжа	ходжа	хўжа	ғожа	khodzha
Ц				
ценз	ценз	ценз	ценз	qualification
циста	циста	циста	циста	cyst
Э				
экспансия	экспансия	экспансия	экспансия	expansion
эксплуатация	эксплуатация	эксплуатация	эксплуатация	exploitation
экспроприация	экспроприация	экспроприаци я	экспроприза-ция	expropriation
этногенез	этногенез	этногенез	этногенез	ethnogenesis
этнос	этнос	этнос	этнос	ethnos
этнодемография	этнодемографи я	этнодемограф ия	этнодемография	ethnodemogr aphy
этимология	этимология	этимология	этимология	etymology

этногенез	этногенез	этногенез	этногенез	ethnogenesis
этноним	этноним	этноним	этноним	etnonym
Я				
ябгу	ябгу	ябғу	ябғу	yabgu
ям	ям	бекат	ям	yam
яса	яса	яса	яса	yasa
Ю				
ЮНЕСКО	ЮНЕСКО	ЮНЕСКО	ЮНЕСКО	UNESCO
юнкер	юнкер	юнкер	юнкер	cadet

3.2 Дүниежүзі тарихы / Всемирная история

Қазақ	Орыс	Өзбек	Ұйғыр	Ағылшын
А				
агора	агора	агора	агора	agora
акрополь	акрополь	акрополь	акрополь	acropolis
амфитеатр	амфитеатр	амфитеатр	амфитеатр	amphitheatre
амфора	амфора	амфора	амфора	amphora
аристократия	аристократия	аристократия	аристократия	aristocracy
арка	арка	арка	арка	arch
абсолютизм	абсолютизм	абсолютизм	абсолютизм	absolutism
агора	агора	агора		agora
аргонавттар	аргонавты	аргонавтлар	аргонавты	argonauts
аутодафе	аутодафе	аутодафе	аутодафе	auto-da-fe
антропология	антропология	антропология	антропология	anthropology
антанта	антанта	антанта	антанта	
адъютант	адъютант	адъютант	адъютант	antanta
Б				
буддизм	буддизм	будда дини	буддизм	buddhism
барщина	барщина	баршчина	барщина	corvee
боярская дума	бояр думасы	боярлар думасы	бояр думиси	boyar thought
бундестаг	бундестаг	бундестаг	бундестаг	bundestag
	бюрократия	бюрократлар, тўр алар	бюрократия	bureaucracy
бюрократия				
буржуазия	буржуазия	буржуазия	буржуазия	bourgeoisie
бюджет	бюджет	бюджет	бюджет	budget
барон	барон	барон	барон	baron
бург	бург	бург	бург	burg
В				
вавилон	вавилон	вавилон	вавилон	babilon
вассал	вассал	вассал	вассал	vassal
вече	вече	веча	вече	veche
вотум	вотум	вотум	вотум	vote
валюта	валюта	валюта, пул	валюта	currency
		викарист	викария	vicar
викария	викария			
вилландар	вилландар	вилландар	вилландар	villandar
варварлар	варварлар	варварлар	варварлар	varvarlar
ватикан	ватикан	ватикан	ватикан	vatikan
вакуф	вакуф	вақор	вакуф	vakuw

вилаеттер	вилаеттер	вилаерлар	вилаеттер	viLaetter
вигтер	вигтер	виглар	вигтер	viger
Г				
гладиаторлар	гладиаторы	гладиатор	гладиаторлар	giadiator
герцог	герцог	герцог	герцог	gerzog
габсбургтер	габсбургтер	габсбурглар	габсбурглар	gabsburg
гайдуктер	гайдуктер	гайдуклар	гайдуктлар	
готика	готика	готика		gothic
герцог	герцог	герцог	герцог	duke
гильдиялар	гильдиялары	гильдиялар	гильдиялар	gothic
гимнасия	гимнасия	гимнассия	гимнасия	gimnasi
гильдия	гильдия	гильдия	гильдия	guild
гугеноттар	гугеноттар	гугенотлар	гугеноттар	humanism
гуманизм	гуманизм	гуманизм,инсон парварлик	гуманизм	humanism
Д				
дворяндар	дворяны	дворян,зодагон	дворянлар	dvorn
домен	домен	домен	домен	domen
державя	державя	давлат	державя	state
джагир	джагир	джагир	джагир	dgaur
дарик	дарик	дарик	дарик	darik
диз	диз	диз	диз	dis
диван	диван	диван	диван	divan
И				
ислам	ислам	ислом	ислам	islam
	инквизиция	инквизиция	инквизиция	inquisition
мүліктік ценз	имущественный ценз	мулк цензи	мүлкий ценз	мүлкий qualification
индуизм	индуизм	индуизм	индуизм	hinduism
иезуиттер	иезуиттер	иезуизм	иезуиттлар	indulgence
испанже	испанже	испанже	испанже	hinduism
индугьгенция	индугьгенция	индугьгенция	индугьгенция	inquisition
инквизиция	инквизиция	инквизиция	инквизиция	inkbisazia
инам	инам	инам	инам	inam
К				
капитолий	капитолий	капитолий	капитолий	kanitoli
колизей	колизей	колизей	колизей	coliseum
комедия	комедия	комедия	комедия	comedy
корифей	корифей	корифей	корифей	leading light
конвенция	конвенция	конвенция	конвенция	convention
консерватизм	консерватизм	эскиликни ёқлаш	консерватизм	conservatism
клир	клир	клир	клир	kIir
коммуна	коммуна	коммуна	коммуна	commune
кортес	кортес	кортес	кортес	kortes
капшауыр	капшауыр	капшаур	капшауыр	kantaur
копчур	копчур	копчур	копчур	kantaur
каролингтер	каролингы	каролинглар	каролинглар	karaIon
конгресс	конгресс	конгресс	конгресс	congress
классицизм	классицизм	классицизм	классицизм	classicism
курия	курия	курия	курия	curia
конкистадорлар	конкистадорлар	конкистадорлар	конкистадорл	konkisator

каста	каста	каста	ар каста	caste
коммуна	коммуна	коммуна	коммуна	commune
коалиция	коалиция	коалиция	коалиция	coalition
кодекс	кодекс	кодекс	кодекс	code
креолдар	креолдар	креоллар	креоллар	kreollar
			кальвинизм	calvinism
кальвинизм	кальвинизм	кальвинизм		caste
каста	каста	табақа	каста	
Л				
либерал	либерал	либерал	либерал	liberal
либерализм	либерализм	либерализм	либерализм	liberalism
лютерандық	лютеран	лютеранлар	лютеран	lutherans
левалл	левалл	левалл	левалл	leball
легитимация	легитимация	легитимация	легитимация	legitimation
лоялистер	лоялистер	лоялистлар	лоялистлар	loyalistar
лендлордтар	лендлордтар	лендлордлар	лендлордлар	lendiortar
лига	лига	иттифок, бирлашма	лига	league
М				
митра	митра	митра	митра	miter
миф	миф	афсона	миф	myth
манифест	манифест	манифест	манифест	the manifest
мануфактура	мануфактура	мануфактура	мануфактура	manufactory
мобилизация	мобилизация	сафарбарлик	мобилизация	mobilization
монарх	монарх	подшо, монарх	монарх	monarch
монтаньярлар	монтаньяры	монтаньярлар	монтаньярлар	montanirlar
маврлар	маврлар	маврлар	маврлар	mabrlar
материалистер	материалистер	материалистлар	материалистлар	materialister
			ар	
маргиналдар	маргиналдар	маргиналлар	маргиналлар	marginalli
маркентализм	маркентализм	маркентализм	маркентализм	markentalism
м илитаризм	м илитаризм	м илитаризм	м илитаризм	militarism
миссионерлер	миссионерлер	миссионерлер	миссионерлар	miccioner
монархия	монархия	монархия	монархия	monarchy
монополия	монополия	монополия	монополия	monopolia
морискілер	мориск	мориск	мориск	morisk
муниципалитет	муниципалитет	муниципалитет	муниципалитет	mynizipitalite
			т	t
Н				
нормандар	норманы	норманлар	норманлар	normanlar
номадизм	номадизм	номадизм	номадизм	nomadisim
нотабель	нотабель	нотабель	нотабель	notable
ника	ника	ники	ника	nika
натуралды	натуральное	натурал хўжалик	натурал	natural
шаруашылық	хозяйство		егилик	
нобил	нобил	нобил	нобил	nobil
О				
олимпия	олимпия	олимпия	олимпия	olimnia
опричнина	опричнина	опричнина	опричнина	oprichnina
оброк	оброк	оброк	оброк	obrik
олигархия	олигархия	олигархия	олигархия	oligarchy

П

палатин	палатин	палатин	палатин	palatine
пантеон	пантеон	пантеон	пантеон	pantheon
папирус	папирус	папирус	папирус	papyrus
парфенон	парфенон	парфенон	парфенон	parwenon
патриция	патриция	патриция	патриция	patrician
плебей	плебей	плебей	плебей	plebeian
полис	полис	полис	полис	policy
портик	портик	портик	портик	portico
провинция	провинция	провинция	провинция	province
парламент	парламент	парламент	парламент	parliament
патриарх	патриарх	патриарх	патриарх	patriarch
плюрализм	плюрализм	плюрализм	плюрализм	pluralism
протекторат	протекторат	протекторат	протекторат	protectorate
прокламация	прокламация	прокламация	прокламация	leaflet
пуритандар	пуритандар	пуритандар	пуритандар	puritandar
патеси	патеси	патеси	патеси	patesi
палестра	палестра	палестра	палестра	palestra
пундар	пундар	пундар	пундар	pundar
плантация	плантация	плантация	плантация	plantation
протекционизм	протекционизм	протекционизм	протекционизм	protectionism
протестанттар	протестанттар	протестантлар	протестантлар	protectan ар

Р

рабад	рабад	рабат	рабад	rabad
республика	республика	республика	жумһурийэт	republic
реабилитация	реабилитация	оқлаш	реабилитация	rehabilitation
реквизиция	реквизиция	реквизиция	реквизиция	rekbisaza
репатриация	репатриация	репатриация	репатриация	renartasia
репрессия	репрессия	жазо, жазо чораси	репрессия	repressia
реформа	реформа	ислоҳат	реформа	reform
риторика	риторика	риторика	риторика	rhetoric
реконкиста	реконкиста	реконкиста	реконкиста	rekonkista
ренессанс	ренессанс	ренессанс	ренессанс	renessans
реформация	реформация	реформация	реформация	reformation
ронин	ронин	ронин	ронин	ronin
рыцарь	рыцарь	рицарь	рыцарь	knight
райя	райя	райя	райя	raia
реакция	реакция	реакция, сезиш	реакция	reaction
романтизм	романтизм	романтизм	романтизм	romanticism
реализм	реализм	реализм	реализм	realism
руникалық жазу	руническая письменность	руникалик ёзув	руникилик йезиқ	runika pismo
рококо	рококо	рококо	рококо	rococo
роляистер	роляистер	роляистер	роляистлар	roliastar

С

сенат	сенат	сенат	сенат	senat
сфинкс	сфинкс	сфинкс	сфинкс	swinks
сентиментализм	сентиментализм	сентиментализм	сентиментализм	sentimentalis m

самурай	самурай	самурай	самурай	samurai
санскрит	санскрит	санскрит	санскрит	sanskrit
сарациндер	сарациндер	сарациндер	сарациндер	sarazinder
сегун	сегун	сегун	сегун	segin
сипахилер	сипахилер	сипахилар	сипахилар	sipahilar
статут	статут	статут	статут	statute
сейм	сейм	сейм	сейм	seim
сервтер	сервтер	сервтер	сервтер	serbter
синтоизм	синтоизм	синтоизм	синтоизм	sintoism
свадеши	свадеши	свадеши	свадеши	sbadezi
мүсін	скульптура	скульптура	скульптура	sculpture
схоластика	схоластика	схоластика	схоластика	sholistika
синантроп	синантроп	синантроп	синантроп	sinantron
сейсмограф	сейсмограф	сейсмограф	сейсмограф	seismograph

Т

театр	театр	театр	театр	theatre
терракота	терракота	терракота	терракота	terracotta
тотемизм	тотемизм	тотемизм	тотемизм	totemism
триба	триба	триба	триба	triba
триумф	триумф	триумф	триумф	triumph
тариф	тариф	тариф	тариф	tariff
террор	террор	террор, кириш	террор	terror
тагар	тагар	тагар	тагар	tagar
театр	театр	театр	театр	theatre
теле	теле	теле	теле	tel
тенгри	тенгри	тенгри	тенгри	
терракота	терракота	терракота	терракота	terakotta
тиграхауда	тиграхауда	тиграхауда	тиграхауда	tigrahauda
тотем	тотем	тотем	тотем	totem
терракота	терракота	терракота	терракота	terakotta
тархан	тархан	тархан	тархан	tarhan
таурат	таурат	таурат	таурат	taurat
технология	технология	технология	технология	tehnologa
тиара	тиара	тиара	тиара	tiaara
тиран	тиран	тиран	тиран	tiran
тевтон ордені	тевтонский орден	тевтон ордени	тевтон ордени	tebton orden
торилар	торилар	торилар	торилар	torilar
трактат	трактат	трактат	трактат	treatise
университет	университет	университет, дорилфунун	университе т	university

У

университет	университет	университет, дорилфунун	университе т	unibersitet
утопия	утопия	утопия	утопия	utopia
уния	уния	уния	уния	unia

Ф

фреска	фреска	фреска	фреска	wreska
формация	формация	формация	формация	structure
фрак	фрак	фрак	фрак	tail-coat
фураж	фураж	ем-хашак	фураж	feed-stuff
фабрика	фабрика	фабрика	фабрика	factory

фракция	фракция	фракция	фракция	faction
феод	феод	феод	феод	feod
феодалдық рента	феодалдық рента	феодаллик рента	феодалдик рента	feo rent renta
флот	флот	флот	флот	fleet
жеделдетілген, қарқынды	форсированный	жадал, тезлаштирилган	муккәмәләштүрүлгән	
федерация	федерация	федерация	федерация	federation
фронда	фронда	фронда	фронда	wonda
филантроп	филантроп	филантрон	филантроп	philanthropist
фактория	фактория	фактория	фактория	trading post
федерация	федерация	федерация	федерация	federation
X				
халиф	халиф	халифа	халиф	caliph
харадж	харадж	харадж	харадж	harag
халцедон	халцедон	халцедон	халцедон	chalcedony
Ц				
центурия	центурия	центурия	центурия	sentira
ценз	ценз	ценз	ценз	qualification
цензура	цензура	цензура	цензура	ensorship
цитадель	цитадель	цитадель	цитадель	citadel
цехтар	цехтар	цехтар	цехтар	zehtar
Ч				
чомпилер	чомпи	чомпилар	чомпи	qompi
Ш				
шелль, ашель	шелль, ашель	ашель	шелль, ашель	sel asel
шовинизм	шовинизм	шовинизм	шовинизм	chauvinism
шейх	шейх	шайх	шейх	sheik
Э				
экспозиция	экспозиция	экспозиция	экспозиция	display
экспорт	экспорт	экспорт	экспорт	export
экспроприация	экспроприация	экспроприация	экспроприация	expropriation
электорат	электорат	электорат	электорат	electorate
эмиграция	эмиграция	эмиграция	эмиграция	emigration
эmissар	эmissар	эmissар	эmissар	emissary
эволюция	эволюция	эволюция	эволюция	evolution
эклeктика	эклeктика	эклeктика	эклeктика	eclecticism
эвакуация	эвакуация	эвакуация	эвакуация	evacuation
экология	экология	экология	экология	ecology
экспансия	экспансия	экспансия	экспансия	expansion
электорат	электорат	электорат	электорат	electorate
элита	элита	элита, сара	элита	elite
эсеры	эсеры	эсер	эсеры	esseri
эмиграция	эмиграция	эмиграция	эмиграция	emigration
этнос	этнос	этнос, халк, миллат	этнос	ethnos
этнодемография	этнодемография	этнодемография	этнодемография	etnodemoraw i
экстенсивный	экстенсивті	экстенсивли	экстенсивтланған	extensive

экономикалық күйзеліс	экономический кризис	иқтисодий кризис	ихтисадий бохран	economic crisis
этика	этика	этика	этика	ethics
эдикт	эдикт	эдикт	эдикт	edict
эмигранттар	эмигранттар	эмигрантлар	эмигрантта	emigrantar
энциклопедия	энциклопедия	энциклопедия	р энциклопедия	encyclopaedia
эскадрон	эскадрон	эскадрон	эскадрон	squadron
этика	этика	этика	этика	ethics
Ю				
юпитер	юпитер	юпитер	Юпитер	floodlight
юникер	юникер	юникер	юникер	eniker
янычар	янычар	яничо	янычар	enzar
яса	яса	яса	яса	qssa
якобиншілдер	якобинцы	якобинчилар	якобинчила	qkobini
р				

3.3 Адам. Қоғам. Құқық / Человек. Общество. Право

Қазақ	Орыс	Өзбек	Ұйғыр	Ағылшын
А				
авторитаризм	авторитаризм	авторитаризм	авторитаризм	authoritarianism
адамзат	человечество	одамзот, инсоният	адәмзат	humanity
альтруизм	альтруизм	альтруизм	альтруизм	humanity
азаматтық қоғам	гражданское общество	фуқаролик жамияти	пухралик жәмийәт	altruism
ақпараттық қоғам	информационное общество	ахборотли жамият	әхбаратлик жәмийәт	altruism
айыппұл	штраф	жарима	әйип пул	civil society
антропология	антропология	антропология	антропология	informative society
азамат	гражданин	фуқаро	пухра	fine
айырбас	обмен	айирбошлаш	авуштуруш	anthropology
ар	честь	ор-номус, иззат, обрў	номус	citizen
Ә				
әлеуметтану	социология	жамиятшунослик	социология	sociology
әлеуметтік	социальная	ижтимоий	ижтимаий	social
мобильділік	мобильность	ҳаракатчанлик (сафарбарлик)	мобиллик	mobility
әдебиет	литература	адабиёт	әдәбият	literature
әділеттілік	справедливость	адолат	адәләтлик	justice
әлеуметтік норма	социальная норма	ижтимоий меъёр	социальная норма	social norm
әкімшілік	административный	маъмурий	һакимийәтлик	administrative
Б				
бағалау	оценивание	баҳолаш	баһалаш	literature

бағдарлама бағдар	программа ориентация	дастур ўзининг турган жойини аниқлаш (йўналиш)	программа бэт елиш	program orientation
бақыт болмыс	счастье бытие	бахт борлиқ	бәхит тоғра келиш	happiness life
бала	ребенок	Гўдак, бола , фарзанд	бала	child
бостандық бірлестік белгі бейбітшілік ведомство	свобода объединение знак мир ведомство	эркинлик бирлашиш Белги Тинчлик муассаса (ведомство)	эркинлик бирләшмә бәлгү течлик ведомство	freedom association sign world department
Ғ				
ҒЫЛЫМ ғаламдық проблема дарын	наука глобальная проблема дарование	илим дунё миқиёсидаги муаммо иктидроли, истеъдод	илим умумий мәсилә дарин	nauka globolnaia darobanie
Д				
декларация диаспора диктатура	декларация диаспора диктатура	декларация диаспора диктатура	декларация диаспора диктатура	declaration diaspore dictatorship
дифференциация демократия	дифференциация демократия	фарқланиш демократия	дифференциация демократия	dictatorship differentiation
дамушы	<u>развивающийся</u>	ривожланувчи	тәрәккийәткүчи	democracy
детерминизм дәстүрлі дүниежүзілік	детерминизм традиционный всемирный	детерминизм анъанавий дунё миқиёсидаги	детерминизм әнъәнивий дуния йүзлүк	developing determinism Traditional world
Е				
еңбек келісімі еңбекақы	трудовой договор заработная плата	меҳнат шарти меҳнат маоши	эмгәк шәртнамиси эмгәк иш һәққи (мааш)	labour contract salary
Ж				
жаза жастар жұмыс уақыты	наказание молодежь рабочее время	жазо ёшлар иш вақти	жаза яшлар иш вақти	punishment young people business hours
жұмыс жалақы	работа оклад	иш маош	иш кесиглик мааш	work salary local
жергілікті	местный	маҳаллий	йәрлик	unemployment

жұмыссыздық	безработица	ишсизлик	ишсизлик	responsibility
жауапкершілік	ответственност	жавобгарлик	жавапкәрчили	responsibility
жүйе	система	тизим	ситема	system
жағдай	ситуация	вазият, аҳвол	жағдай	situation

З

заң	закон	қонун	заң	law
зайырлы	светское	собик иттифоқ	течлик	society state
мемлекет	государство	давлати	мәмликәт	
зейнеткер	пенсионер	нафақахўр	пенсионер	pensioner
зиялы қауым	интеллигенция	зиёлилар	интеллигенци	intelligentsia
зияткерлік	интеллектуальн ая	заковатли, ақлий	интеллектуал блик	intellectual

И

индивидуалдыл ық	индивидуализм	индивидуализм	индивидуализм	individualism
интеллект	интеллект	интеллект, ақл-идрок	интеллект (ойлаш қабилйити үстүн)	intellect
индивид	индивид	индивид	индивид	individual

К

конфессия	конфессия	конфессия	конфессия	toconfession
кодекс	кодекс	кодекс	кодекс	code
көшпенді	кочевник	кўчманчи	көчмән	nomad
кәсіпорын	предприятие	корхона	кәсип орни	enterprise
капитал	капитал	маблағ	капитал	capital
кәсіпкерлік	предпринимательство	тадбиркорлик фаолияти	тижәрәтчи	enterprise
кәмелет	<u>совершеннолетие</u>	балоғат, вояга етиш	камаләт йеши	full age
кеңес	совет	маслаҳат	кеңәш	advice

Қ

қабілеттілік	способность	қобилият	қабилйәт	ability
қажеттілік	потребность	эхтиёж, талаб	муһтажлик	necessity
құқықтық	правовое	хуқукий давлат	һоқуқлуқ	legal state
мемлекет	государство		мәмликәт	
құндылықтар	ценности	қиймат	баһалиқ	values
қоғам	общество	жамият	жәмийәт	ability
қылмыс	преступление	жиноят	қилмиш	
құқық	право	хуқуқ	һоқуқ	ability
қауіпсіздік	безопасность	хавфсизлик	бехәтәрлик	
құқықбұзушылық	правонарушение	қонунни бузиш	һоқуқ бузуш	legal state
қылық	проступок	ноўрин хатти-харакат, хато	тәртип бузғучи	society crime

Л

легитимация	легитимация	легитимация	легитимация	legitimation
М				
монархия	монархия	монархия	монархия	monarchy
мәжіліс	мажилис	мажилис	мәжилис	мажилис
мотив	мотив	сабаб	мотив	reason
моногамия	моногамия	моногамия	моногамия	monogamy
менталитет	менталитет	менталитет, борлиқни сезиш	менталитет	mentality
мемлекет	государство	давлат, мамлакат	мәмликәт	state
монополия	монополия	монополия	монополия	monopoly
меншік	собственность	мулк	шәхсий	property
мәдениет	культура	маданият	мәдәнийәт	kultura
мәміле	компромисс	битим, бир- бирига ён бериш	келишим бериш	compromise
Н				
нарық	рынок	бозор	база	market
неке	брак	никоҳ	нека	marriage
номадизм	номадизм	номадизм	номадизм	nomadism
нуклеаризация	нуклеаризация	нуклеаризация	нуклеаризаци я	marriage
некелік одақ	брачный союз	никоҳ иттифоқи	некалиқ иттипа	basis
нәсіл	раса	ирқ	ирқ	race real
негіз	основа	асос	асаси	
нағыз	настоящая	хозирги	һәқиқий	union
демократия	демократия	демократия	демократия	democracy
науқан	кампания	кампания	ишләп чиқириш орни	
норма	норма	меъёр	мөлчәр	norma
О				
объект	объект	объект	объект (бәлгүләнгән жай)	object
оппозиция	оппозиция	оппозиция	оппозиция	opposition
оппортунизм	оппортунизм	оппортунизм	оппортунизм	opportunism family
отбасы	семья	оила	аилә	
отбасылық	семейное	оилавий жамият	аиләвий	family
құқық	общество		жәмийәт	
отбасылық	семейные	оилавий	аиләвий	domestic
қатынастар	отношения	муносабат	қарму-қатнаш	society
одақ	союз	иттифоқ	иттипақ	
облыс	область	вилаят	вилайәт	domestic relations
орталық	центр	марказ	мәркәз	
орта тап	средний класс	ўрта синф	оттура синип	union
өркениет	цивилизация	цивилизация	цивилизация	area

өнөркәсіп	промышленность	саноат	ишләп чиқириш	promilenost
өкім өмір	распоряжение жизнь	фармойиш хаёт	буйруқ һаят	rasporegene gizin
П				
психология перцепция популизм	психология перцепция популиз	психология перцепция популиз	психология перцепция популиз	nsihologa persepsia populzm
партия пikirtalas	партия диспут	партия мунозара, тортишув	партия пикир талаш	partia disnut
Р				
радикализм республика реформа референдум режим	радикализм республика реформа референдум режим	радикализм республика реформа референдум режим, тартиб	радикализм жумһурийәт ислаһәт референдум бәлгүлүк вақит	radikalizm resnublika reworma rewerendum reqim
ру	род	уруғ,насл,авло, зот	уруқ	rod
руханият ресурс реттілік рухани мәдениет	духовность ресурс порядок духовная культура	рухоний манба тартиб рухоний маданият	роһий ресурс рәтлик роһий мәдәнийәт	duhobnist resurs poridok duhobnist kultura
С				
сайлау саясат саяси көшбасшылық сұраныс сенат субъект сенім сайлаушылар сот сот мәжілісі	выборы политика политическое лидерство спрос сенат субъект доверие избиратели суд судебное заседание	сайлов сийәсәт сийәсий рахномолик талаб сенат субъект ишонч сайловчилар суд суд мажлиси	сайлам сәясәт сәясий көшбашчилик сориниш сенат субъект ишәнч сайлиғучи сот сот мәжилиси	bibori politika politickoe liderstbo spros cenat subtkt doberie isbirateli sud sudebnoe sasedanie
Т				
талант тауар тотальды технофобия тұлға тапсырма табиғат түр тұтыну	талант товар тотальный технофобия личность задание природа вид потреблять	истеъдод товар,мол оммавий технофобия шахс, одам топшириқ, вазифа табиат тур, хил фойдаланмоқ,	талант тавар тотальлик технофобия шәхс тапшурма тәбиәт түр керәклик	talant tovar totaldi tehnowobia liznost sadanie priroda vid potreblt

		истеъмол қилмоқ	нәрсини ишләп чиқириш	
тиімділік	эффективность	самарадорлик	эффективлик	ewiktibni
		У		
унитарлы	унитарный	унитарли	унитарлик	unitarli
		Ұ		
ұсыныс	предложение	таклиф	усунуш	predlowenie
ұлт	нация	Миллат	милләт	nazia
ұлыс	улус	улус	әл, мәмликәт	ulis
		Ф		
философия	философия	фалсафа	философия	wilosowia
федерация	федерация	федерация	федерация	wederasia
фракция	фракция	фракция	фракция	wraksia
		Х		
хабарлама	сообщение	хабар, ахборот	хәвәрлимә	zobgenie
халық	народ	халқ, аҳоли	хәлиқ	narod
		Ц		
ценз	ценз	ценз	ценз	zenz
		Э		
эгоизм	эгоизм	худбинлик	эгоизм	sgoizm
экология	экология	экология	экология	ekologia
эмпиризм	эмпиризм	эмпиризм	эмпиризм	emprism
этнология	этнология	этнология	этнология	etnologia
этнос	этнос	этнос	этнос	etnos
эшелон	эшелон	эшелон	эшелон	ewolon

4 Эстетикалық-технологиялық циклi бойынша қысқаша терминологиялық сөздік / Краткий терминологический словарь по предмету «Технология»

4.1 Технология

Қазақ	Орыс	Өзбек	Ұйғыр	Ағылшын
		А		
ағартқыш	отбеливатель	оқартиргич	ақартқуч	bleach
ағаш	древесина	ёғоч	яғач	wood
ажарлау, өндеу	шлифование	жилвирлаш	силиқдаш	filling
айналдырық	шпindelь	шпindelь	айландурғуч	spindle
айналмалы	маховое колесо	бош ғилдирак	айнидилиған	fly-wheel
дөңгелек			чақ	
айналым,	обхват	айланаси	мәйдә орими	circumference
орамөлшем				
айылбас	пряжка	эшилган ип	токума	buckle
акведук (су құбыры)	акведук (водопровод)	осма кувур	су амбири	aqueduct
акрил	акрил	акрил	акрил	acryl
аксессуар	аксессуар	аксессуар	аксессуар	accessory
ақау	дефект	нуқсон	дефект	defect
ақ жайма	простыня	чойшаб	простыня	sheet
ақжелкен	петрушка	петрушка	петрушка	pairsley
ақжелкек	хрен	ерқалампир	хрен	horse-radish
аққалпақ	акколпак	оқ қолпак	аққалпак	akkalpak
акуыз	белок	оқсил	белок	protein
алжапқыш,	фартук,	фартук	фартук	apron
белдемше	передник			
ампир	ампир	ампир	ампир	empire style
антропогендік	ландшафт	манзара	антропоген	landscape
ландшафт	антропогенный	антропоген	ландшафти	
арқаужіп, арқау	уток	арқоқ	түгүн жип	weft, woof
арнайы киім	спецодежда	махсус кийим	мәхсус кийим	overalls
артефакт	артефакт	артефакт	артефакт	artefact
артқы бой	спинка	орт бұлак	артқи бой	back
ас, тамақ	пища	овқат	аш, тамақ	food
ас мәзірі	меню	таомнома	меню	menu
асқабақ	тыква	ошқовоқ	кава	pumpkin
ассортимент	ассортимент	ассортимент	ассортимент	assortment
астар	подкладка	астар	эстәр	lining
атауыз	плоскогубцы	ясси жагли омбур	плоскогубцы	pliers
ашытқы	дрожжи	хамиртуруш	ечитқу	yeast
аяқ жетегіндегі	ножная	оёқ юритмали	аяқ билән	foot-operated
тігін машинасы	швейная машина	тикув машинаси	ишләйдиған тикинчилик машина	sewing machine
		Ә		
әсемдеу	декор	декор	нәқишләш	decor
		Б		
балташы (ағаш	плотник	дурадгор	плотник	carpenter

ұстасы) бамбук матасы	бамбуковая ткань	бамбук газлама	бамбук рәхти	bamboo fabric
барқыт	бархат	духоба	бәрқут	velvet
баспасуретті мата	набивная ткань	қопловчи газлама	кәштиләнгән рәхт	printed fabric
батырма	тиснение	қисув	бастуруш	stamping
бау	шнур	боғич	жип	cord
бәтес	батист	батис	батист	cambric, lawn
бедер	рельеф	рельеф	рельеф	relief
бедерлеме (нақыш қондыру)	чеканка	чеканка	оюш, нәқишләш	stamping
белдікұстағыш	шлевка	камартутқич	бәлликни тутқуч	bolt loop
бойлық, бойлай бөз	продольный бязь	бұйлама хомсуруп	тоғра йоллуқ бөз	lengthwise calico
бөрене	бревно	хода	көтәк	beam
бөрік	борик	бұрик	бәккәм	borik
бра	бра	девор чироғи	бра	lamp-bracket
бұдандастыру бұйымды тігу	гибридизация пошив изделия	чатиштириш буюм тикиш	гибридизация буюм тикиш	hybridization sewing manufactured article
бұрауыш	отвертка	отвертка	отвертка	screwdriver
бұрғы	сверло	парма	бурға	drill, perforator
бұрғылау станогі	сверлильный станок	пармалайдиган дастгоҳ	бурға станогі	driller, perforator
бүкпе, қымтаулы тігіс	вытачка	витачка	пүкмә	tuck
бүкпесін	защипы	кичик тахлама	қистурма	tucks
бүктеме	сгиб	букланган жой	әгиш	bend
бүктеу	фальцовка	буклаш	қатлаш	seaming
бүрдік	буфы	буфлар	жиғиш	puffs
бүрме, бүктесін	складка	тахлама	қатлима	fold
бүртік	букле	букле	пүкмә	ratine
білезік	браслет	билакузук	биләйүзүк	bracelet
бір буда, шоқ	пучок	боғлам	ғужмәк	bunch
вегетативтік (өсіп-өнуі)	вегетативный	вегетатив	вегнетативлиқ	vegetative
верстак (шебердің жұмыс үстелі)	верстак	дастгоҳ	верстак	workbench
дәмдеуіш	специя	зиравор	қошулма, арилашма	spice
егеу	напильник	эгов	екәк	file
елтірі	мерлушка	құзи тери	өлчүгү	lambskin
ер тоқым	седло	эгар	егәр тоқум	saddle

етек	подол	этак	етэк	hem (of a skirt)
Ж				
жаға	воротник	ёқа	яқа	collar
жалбыз	мята	ялпис	ялпуз	mint
жалпақ белбеу	корсет	белдамча	ялпақ бөл- бағ	corset
жамау	заплатка	ямоқ	ямаш	patch
жартылай	полуобхват	ярим айланаси	йерим өлчәм	half of the
өлшем, жартылай			, йерим	circumference
айналым			айлиниш	
жасымық	чечевица	ясмиқ	чечевица	lentils
жейде	рубашка	кўйлак	эр көйниги	chemise
желбіреуіш	рюшь	икиёклама кўйма	йәлпүгүч	ruche
желбіршек, бүрме	оборка	бурма	жиғилма	frill
жең	рукав	енг	пүкмә	sleeve
жеңіл тамақ	закуска	газак	йәң	snack
жиек	кайма, кант, кромка	хошия, кант, чет	йеник тамақ	border
жиһаз	мебель	жихоз	кайма, парчә, кант	furniture
жоба	проект	лойиха	жиһаз	project, design
жону	строгание	рандалаш	лайиһә	chipping
жүн	шерсть	жун	рәндәш	wool
жылы реңк	теплый оттенок	илиқ ранг	жуң	warm colour
жібек	шелк	ипак	иссиқ рәң	silk
жібек иіру	шелкопрядильн	ипак ишлаб	ипәк егириш	silk-spinning
өндірісі	ое производство	чиқарувчи	мәһсулати	manufacture
жіп түйіні	подплетина	корхона	жип орами	knotting
З				
зәйтүн жемісі	маслины	ип ўрами	жип орами	knotting
зәйтүн майы	оливковое	зайтун меваси	зәйтүн	olives
	масло	зайтун мойи	йемиши	olive oil
зенкер, ұңғуыш	зенкер	зенкер	зәңгар	spotfacer
зергер	ювелир	заргар	зәргәр	jeweler
зире	тмин	зира	сиядан	tumin
зығыр майы	льняное масло	зиғир мойи	зиғир мейи	linseed-oil
зімпара қағазы	шлифовальная	жилвир, кум қоғоз	силиғданлиға	abrasive paper
	шкурка		н терә	
И				
илем	прокат	ижараға бериш	прокат, ялға	rolling
интерьер	интерьер	бинонинг ички	интерьер	interior
итжейде	распашонка	қиёфаси	ич көйнәк	baby's loose
		яхтакча		jacket
иық	плечо	елка	мүрә	shoulder
К				
кашемир	кашемир	кашмири	кашемир	cashmere
кәдесый	сувенир	эсталик совға	сувенир	souvenir
кәді	кабачок	кабачок	кабак	vegetable

кебіс	кебис	кебис	кебис	marrow
кемер (белдік)	кемер (ремень)	камар	бәл бах	kebis
кенеп	холст	канопдан	дөң	cemer (belt)
		тұқилған мато		canvas
кепсер	шумовка	капгир	шиңилдигуч	perforated spoon
кергіш	пьяльцы	чамбарак	керигүч	tambour
кернер	кернер	кернер	кернер	punch
кескіш	зубило	зубило	кәскүч	point-tool
кеуде	торс	гавда	гәвдә	torso
кеудеше	безрукавка	нимча	пинжәк	sleeveless top
киіз	войлок	намат	кигиз	felt
киянка	киянка	ёгоч	киянка	mallet
		болға, тұқмоқ		
колорит	колорит	колорит	колорит	colouring
коррозия, тат	коррозия	занглаш	дат	corrosion
көкрекше	лиф	кўкрак қисим	мәйдә	bodice
көркем,	художественны	баъдий	рәсмий	artistic
көркемдік	й			
көшет	рассада	кўчат	көчәт	sprout
күпі	купи	куви	сетип елиш	kupi
		Қ		
қайшы	ножницы	қайчи	қайча	scissors
қақпақ	клапан	клапан	клапан	valve
қалақ	лопатка	курак	гүжәк	shovel
қалпақ	колпак	қалпоқ	қалпақ	kalpak
қалыптау	штамповка	қолиплаш	қелиплаш	stamping
қамзол	камзол	камзол	камзол	camisole
қаңқа	каркас	каркас	каркас	frame
қаңылтыр	жесть	тунука	қәләй	tin
қаттама,	слоеный	қатламланған	қатлима	puff
қабаттап				
жасалған				
қатырма	дублирин	дублирин	қатурма	dublrin
қауіпсіздік	техника	хавфсизлик	техника	safety measure
техникасы	безопасности	техникаси	бехатәрлиги	
қашау	долото,	искана	стамеска	chisel
	стамеска			
қиыстыру, қосу,	комбинировать	ўзаро кўшилған	қураш туруш	arrange
құрамдастыру				
қиял, елес	фантазия	фантазия	әләсләш	imagination
қоқан тон	кокан тон	пилла туси	қопаллиқ	kokan ton
қолара	ножовка	қўларра	пичақ	hack-saw
қол бұрғы	дрель	пармадаста	бурға	drill
қол ине	игла для	қўл нина	жиңнә	needle for arm-
	ручного шитья			sewing
қолтық	пройма	енг ўмизи	қолтуқ ойуғи	slit
ойындысы				
қосетек	волан	қўйма бурма	қош етәк	shuttlecock
қуыру шкафы	шкаф жарочный	духовка	қоруш шкафи	cupboard for
				fry-up
құлпынай	клубника	қулупнай	бөлжургән	strawberry

құмыра құрау, құрастыру қүю өндірісі	кувшин компоновать литейное производство	құза таркибламоқ қуйиш корхонаси	кувшин қураштуруш қуюлма ишлэп чиқириш пэлкүч	jug arrange (the parts of) foundry brush
қыл қалам	кисть (художника)	мойқалам	пэлкүч	brush
қылара, ою арасы	лобзик	киларра	оюш	fret-saw
қылта, мойнақ қымыздық қырлы бөрене қысқа шалбар қысқыш, тістеуік	горловина щавель брусья бриджи пассатижи, тиски	ёқа ўмизи шовул тўсин этик шим қисқич, исканжа	боюн қиймиқо көтэк қиска иштан қисқуч	orifice sorrel skids breeches pliers
қыш қышшы, құмырашы	керамика гончар	сопол буюмлар қулол	хиш һүнэрвэн	ceramics potter
Л				
лента	лента	тасма	лента	ribbon
лимон қышқылы	лимонная кислота	лимон кислотаси	қишқил	lemon acid
логотип	логотип	логотип	лаготип	logotype
люстра, аспалы шам	люстра	қандил	люстра	chandelier
М				
малақай макраме мақпал мақта, қоза мамық	малахай макраме велюр хлопчатник пух	телпак макраме мовут тури ғұза пар	қулақча макрамия велюр пахтизар мамук	malakhai macramé velours cottonplant down
мата	ткань	газлама	рэхт	fabric
мауыт, шұға мәнер, сипат, ерекшелік	сукно стиль	мовут услуг	сукну тэсвир	coarse cloth style
мәсі	маси	махси	мәсэ	masi
миндаль, бадам	миндаль	бодом	бадам	almond
модельер, сэнгер мүк жидегі	модельер клюквя	модельер клюквя	модельер клюквя	fashion designer cranberry
Н				
надфиль, майда егеу	надфиль	нозик эгов	майда надфиль териш	needle file
нысанды киім	обмундировани е	формали кийим	кийиниш	uniform
О				
ожау оймақ оймалау	черпак наперсток гравировка	чўмуч ангишвона ўйиб гул тушириш	елиш оймақ нэқишлэш	scoop thimble engraving

оқшаулау (электрлік) оралған жіп, иірген жіп орамжапырақ орман	изоляция (электрическая) моток капуста лес	ажралиб қолиш калава карам ўрмон	айривелиш оралған жип капуста жангал	isolation (electrical) skein cabbage forest
өзіндік, төлтума өктем, тән өлшем алу өңдеу	самобытность характерный снятие мерок обработка, отделка	Ў ўзига хослик хос бўлган ўлчам олиш ишлов бериш, пардоз бериш	өзлүк турмуш мүжәзлик өлчәш қайта ишләш	original characteristic measurement furnish
өрнек	узор	нақш	нәқиш	pattern
парча пижама пикировка, көшіріп отырғызу полиамид үлдірі	парча пижама пикировка	П парча тунги кўйлак кўчат қилиш	парчә пижама көчүрүш	brocade pyjamas lining-out
пысықтау, жетілдіру пішу	полиамидная пленка проработка раскрой	полиамид юпка парда ишлаб чиқиш бичиш	полиамидлик пленка йетилдүрүш пичиш	polymeric amide pellicle elaboration cutting
рашпиль	рашпиль	Р йирик эгов	рашпиль	rasp file
саба, мес саз, балшық сақина салқын тамақтар	С бурдюк (сосуд) глина кольцо холодные блюда	меш лой узук совуқ таомлар	нәйчә патқақ төнгә соғ тамақлар	burdyuk (vessel) loam ring cold dish
салу, толтыру самсар саумалдық саяжол сәбіз сәлде сәнді, декоративтік сән-салтанат сәукеле селдір мата, дәке сельдерей, балдыркөк сиса слесарлық, темір ұсталығы соғу (темір соғу) созылымды	начинка патиссон шпинат аллея морковь чалма декоративный роскошь саукеле марля сельдерей ситец слесарный ковка (ковка металла) ковкий	начинка кулчақавок исмалоқ хиёбон сабзи салла манзарали ҳашамат саукеле шаша дока ошқўк чит чилангарлик болғалаш(металл болғалаш) осон	үстки қәвити патисон шпинат бағ сәвзә чалма сәнлик көрүнүш салтанатлик саукеле дака чиңсәй чит төмүрчи төмүр соқуш созулумчан	filling squash spinach alley carrot turban decorative luxury saukele gauze celery cotton bench forge malleable

струбцина, тетік қысқыш	струбцина	болғаланадиган кисқич	кисқуч	clamp
стусло (аралау қалыбы)	стусло	стустло	стусло	mitre box
суретші сәнгер	художник модельер	рассом модельер	рәссам	artist-fashion designer
суық реңк	холодный оттенок	совук ранг	соғ рәң	cold tone
сұйық	жидкость	суюқлик	суюқлук	liquid
сұрып	сорт	нав	түр	sort
сүргі	рубанок	ранда	рәндә	jointer
сүрек (ағаш сүрегі)	порода (порода дерева)	зот(ёғоч турлари)	дәрәк түри	species
сырмалы күртеше	стеганная куртка	қовима калта камзул	шириқ чапан	quilted jacket
Т				
табақ	блюдо	лаган	тамақ	dish
табиғи	натуральный	табий	тәбийй	natural
талғам, дәм	вкус	таъм	тәм	taste
телпек	тюбетейка	дўппи	тәлпәк	tyubeteika
текстура (зат құрамындағы ерекшеліктер)	текстура	тарқибий тузилиш хусусияти	маддинң тәркивидики алаһидиликлә	texture
тепшіп тігу	стежок	қавиқ	ширип тикиш	stitch
токарлық станогі	токарный станок	токорлик дастгохи	токарлик станок	turning lathe
тоқу	ткать	тўқимок	тоқуш	weave
тоқу бізі, шабақ	спица	тўқийдиган сим	тоқума бегиз	knitting-needle
тоқыма	текстиль	газмол	тоқума	textile
торлы кесте, селдір кесте	ажурная вышивка	нафис тўрли кашта	тор кәштә	lace embroidery
трикотаж (тоқыма бұйым)	трикотаж	тўқима мато	тоқулма буюм	knitted
түйме ілгегі	застежка	илгак	түгмә илмиги	fastening
түйреуіш	булавка	туғноғич	булавка	pin
түйін	завязь	ўсимлик уруғдони	түгүн	ovary
түпнұсқа	оригинал	асл нусха	түп нусқиси	original
түрпілі	абразивные	пўкак хомашё	түрпилик	abrasive
материалдар	материалы		матреиаллар	materials
түс түрлері	расцветка	ранги	рәңләр	coloration
тігін	шитье	тикиш	тикиш	sewing
тігінші	швея	тикувчи	тикинчи	seamstress
тігіс	строчка	бахаяқатор	қур	line
Ұ				
ұлттық киім	национальная одежда	миллий кийим	миллий кийим	national dress
ұста, темірші	кузнец	темирчи	төмүрчи	farrier
Ү				
үкі қауырсыны	перья филина	уккининг пати	үкә мамуғи	feather of the

үккіш үлгі, қалып үлгі нұсқасын әзірлеу	терка шаблон моделировать	қирғич андаза моделлаштириш	қирғуч үлгә қелип үлгә нұсқисини тәйярлаш	eagle-owl grater pattern design
Ф				
флизелин фуганок фурнитура	флизелин фуганок фурнитура	флизелин катта ранда фурнитура	флизелин фуганок фурнитура	interfacing jointer furniture
Ш				
шалғам шалқан шапан шашақ шашбау шедевр, тендессіз туынды шекелік шекпен шерхебель ши шифон шөлмек штепсельдік аша	редиска репа чапан бахрома косник шедевр (искусства) шекелик шекпен шерхебель чий шифон шпулька штепсельная вилка кружево	редиска шолғон чопон попук дурдона (санъат) шекелик шекпен ингичка ранда чий шифон ғалтак штепсель илгаги тўр	чамғур аш чамғури чапан пөпүк чаш тәнгә тәндиши йоқ (сәнъәт) чәклик чәкмән шерхебель чий шифон чөлмәк штепсель нәқиш кәштә	radish turnip chapan iringe masterpiece shekelik shekpen jack-plane cheegrass chiffon spool, bobbin two-pin plug lace
Ы				
ызба ыдыс ыдыс дайындау (дастархан әзірлеу)	тесма посуда сервировка (стола)	жияк идиш дастурхонни безатиш	тасма қача-қомуч жозини безәш	braid plates and dishes laying
І				
ілмек ілмектегіш ішік, тон	крючок, петля петлитель шуба	илгак, петля илгакловчи пўстин	илмәк илмәклигүч жуга	hook looper fur
Э				
электр жетегіндегі тігін машинасы	электрическая швейная машина	электр тикув мишинаси	электрлик тикин машиниси	electrical sewing machine

4.2 Сызу/Черчение

Қазақ	Орыс	Өзбек	Ұйғыр	Ағылшын
А				
адым ажырамайтын	шаг неразъемный	одим, қадам ажралмас	қәдәм бөлүнмәйдиған н	step unsectional
ажырайтын	разъемный	ажраладиган	бөлүнидиған	sectional

аксонометриялы қ	аксонометрически й	аксанометрик	аксонометрил иқ	axonometric
аулалық қасбет	дворовый фасад	ҳовлидаги бинонинг олд томони	Ҳойла фасади	court facade
Б				
басқыш	лестница	нарвон, зина	пәләм-пәй	stair
басты (басты көрініс)	главный (главный вид)	асосий (асосий кўриниш)	башчи	main(main kind)
бекіту (бекіту бұрандасы)	упорный, крепежный (упорная резьба)	махкам(махкам резьба)	бәкитиш	persistent, timber(persisten t screw-thread)
бергштрих	бергштрих	бергштрих	бергштрих	bergstrich
бет	поверхность	юза	үстүнки	surface
болат	сталь	пўлат	полат	steel
болт	болт	болт	болт	screw-bolt
бөлгіш	делительный	бўлинувчи	бөлүнгүчи	divizorn
бөлшектеу	деталирование	қисмлаш	қисимлаш	detailin
бұранда, ою	резьба	резьба, ұйма	бурма	screw-thread
бүйірлік қасбет	боковой фасад	бинонинг ён томони	ян көрүнүши	lateral facade
білік	вал	вал	вал	billow
бір кірмелі	однозаходный	биркиришли	бир кириш	one stoppingin
біріктіру	соединение	бирикма	бириктүрүш	connection
В				
вертикаль, тік винт	вертикальный винт	вертикал винт	тик винт	vertical screw
Г				
габариттік	габаритный	катта ўлчамли	габаритлиқ	overall
гайка	гайка	гайка	гайка	nut
горизонталь	горизонтальный	горизонтал	горизантал	horizontal
Д				
дәнекерленген	паяный	ковшарли	чаплаш	soldered
диметриялық	диметрический	диметрик	диметрия лик	dimetric
доңғалақ	колесо	ғилдирак	чақ	wheel
дөңес	выступ	қаварик	дөң	ledge
Е				
еден	пол	пол	едән	sex
ен	ширина	эни	кәңлик	width
Ж				
жез	латунь	жез	жәз	composition- metal
желімделген	клеевой, приклеенный	елимга оид	чапланған	glue, glued
жергілікті	местный	ёпиштирилган	йәрлик	local
жинақтау	монтаж	махаллий	монтаж	editing
жүрістік бұранда	ходовая резьба	йиғиш	бурма қәдими	working screw- thread
жіңішке сызық	штрих	штрих	инчикә сизик	stroke
жіңішке нүктелі	штрихпунктирная	штрихпунктир	инчикә	thin dashdot
үзілме сызық	тонкая линия	ингичка чизик	чекитлик үзүк	

			сизик	
		И		
изометриялық	изометрический	изометрик	изометрия лик	isometric
ирек	волнистый	толқин симон	әгир	wavy
		К		
кедір-бұдырлық кертiк, ойық кесiк	шероховатость паз торец	ғадир-будурлик тирқиш кўндаланг сирт	ғодир бұдүр нәқиш кесик	roughness slot butt end
корпус, тұрқы конструкторлық	корпус конструкторский	корпус конструкторли к	корпус қураштурғучи	corps designer
конустық	конический, конусность	конуссимон	конуслук	conical, conicaling
көлбеулік көлденең көпір көрініс күрделі кішірейту	уклон поперечный мост вид сложный уменьшение	қиялик кўндаланг кўприк кўриниш мураккаб кичрайтириш	яндишиш тоғра көрүк көрүнүш мурәккәп кичикли тиш	slope transversal bridge kind difficult reduction
		Қ		
қабат, қатар қабатаралық жабынды	этаж междуэтажное перекрытие	қават қаватлар аро тўсин	қәвәт қәвәтләр арилик йепинчә	floor between storeyed ceiling
қабырға қарындаш қола көрсеткіш құбырлық құрастыру	стена карандаш бронза стрелка трубный конструирование, сборочный строительный	девор қалам бронза стрелка қувурли конструкцияла ш,йиғилган қурилиш	там кериндаш бронза көрсәткүч но жиғиш қурулуш	wall pencil bronze pointer pipe constructing, frame-clamping building
		Л		
лекальды	лекальный	лекалога оид	лекаллик	French curve
		М		
масштаб металл метрикалық (метрикалық бұранда) механизм, тетік	масштаб металл метрический (метрическая резьба) механизм	масштаб металл механизм	масштаб металл метрлик бурма механизм	scale metal metrical(metrica l screw-thread) mechanism
		Н		
нобай, алғашқы нұсқа номинал	эскиз номинальный	эскиз белгиланган	дәсләпки нұсқа номинал	sketch nominal
		О		
овал, сопақ ойық	овал проем, вырез	овал девордаги тешик	созуқ ойуқ	oval opening, cut
оң жақ	справа	ўнг томондан	оң яқ	on the right

оңашаланған қима	вынесенное сечение	чиқарилған кесим	елип чиқирилған кесик	taken away section
ортогоналді, тік бұрышты ось	ортогональный ось	тұғри бурчакли ўқ	тик булуң оқ	ortogonal axis
параллель пластмасса пісірмелі	параллельный пластмасса сварной	параллель пластмасса пайвандилап ясалған	параллель пластмасса пишириш	parallel plastic weld-fabricated
рейсмус	рейсмус	хаткаш	рейсмус	reismus
сатылы серіппе сол жақ (сол жақ көрініс)	ступенчатый пружина слева (вид слева)	пағонали пружина чап томон(чапдан кўриниш)	пәләмпәйлик пружина соң яқ	step spring on the left(kind on the left)
стержень, өзек сұлба, пішін сфера схема, сұлба сызба сызбанұсқа сынық терезе тесік тетік, бөлшек топографиялық	стержень контур сфера схема чертеж план ломаный окно отверстие деталь топографический	ўзак контур шар сирти схема чизма режа синиқ дераза тешик қисм босмахонага оид	стержень өлчәм сфера сизма сизма нусқа сунуқ деризә төшүк буйум топография	bar contour sphere chart draft plan broken window opening detail topographical
топырақ, жер төлке, тығын трапециялық тұтас жіңішке сызық тұтас негізгі сызық тұтқа тұтқа сап тығырық тілік тірек тіреу	грунт втулка трапецеидальный сплошная тонкая линия сплошная основная линия ручка рукоятка шайба разрез, пропилен упор крепезный	тупроқ втулка трапециясимон узлуксиз ингичка чизик узлуксиз асосий чизик тутқич даста шайба кесик тиргак махкамлайдига	топа втулка трапециялик инчикә туташ сизик асасий туташ сизик тұтқа сап шайба кесик тирәк бириктүргүчи	soil hob razor continuous striola continuous mainline pen handle puck cut, drank away support timber
тіркеу реті тісті	позиция шлицевой, зубчатый	ўрин тишли	тиркәш рети чишлик	position castle-type, toothed
ұсақ	мелкий	майда	ушшақ	shallow
үзік	разомкнутый	узилған	үзүк	broken a secret

үзік сызық үзілме үлкейту үстіңгі (үстіңгі көрініс)	пунктир штриховой увеличение сверху (вид сверху)	нұқтали чизик чизикқа оид катталаштириш устидан(устида н кўриниш)	үзүк сизик үзүлмә чоңайтиш үстинки көрүнүш	dotted line stroke increase from above(kind from above)
фасад, қасбет	фасад	Ф бинонинг олд томони	көрүнүш	facade
фаска фронталь	фаска фронтальный	фаска фронталь	фаска фронтал	faska frontal
центрлік	центральный	Ц марказий	мәркәзлик	central
шар шатыр, төбе шлиц, тіс шойын шпindelь шплинт штифт штрихтау, сызықтау шуруп, бұрандалы шеге	шар крыша шлиц чугун шпindelь шплинт штифт штриховка шуруп	Ш шар том шлиц чўян шпindelь шплинт металл ўзакча чизиклар чизиш бурама мих	шар чедир щлиц чоюн шпindelь шплинт штифт сизиклаш буранма мик	ball roof шлиц cast-iron шпindelь split-pin post shading screw
іргетас	фундамент	І фундамент	һули	foundation
эксплуатациялы қ	эксплуатационны й	Э ишлатиладиган	эксплуатация лик	operating

Қорытынды

Ғылым негіздері бойынша терминдер, атаулар мен сөз тіркестері ғасырлар бойы ұшталып келеді. Олар өздерінің нақтылығымен, дәлдігімен, сөзара қисынды байланыстылығымен ерекшеленеді. Сондықтан, бүгінгі күндері ғылым негіздері бойынша терминдер мен сөз тіркестерінің аудармаларының баламасын іздестіргенде өте-мөте мұқияттық танытқан жөн болады.

Осыған орай ұсынылып отырған сөздік орта білім беру ұйымдарында жаратылыстану-математикалық (математика, информатика, физика, химия, география, биология), қоғамдық -гуманитарлық (Қазақстан тарихы, дүниежүзі тарихы, АдамҚоғам. Құқық), эстетикалық -технология (технология, сызу) пәндерін оқыту мазмұнындағы тақырыптарда қолданылатын біршама терминдер мен сөз тіркестерін қамтиды. Терминология сәйкесінше қазақ, орыс, өзбек, ұйғыр, тәжік тілдерінде бірізділікпен берілген.

Түпкілікті мақсат – ұлттық тілде оқытатын мектептердегі оқу пәндерін оқыту үдерісінде терминологиялық сөздікті пайдалана отырып, оқушыларға пән мазмұнындағы терминдер мен сөз тіркестерінің қазақ тіліндегі баламасын меңгерту және Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілін білім беру мен ғылымның, техниканың ортақ кәсіби тілі деңгейіне дейін көтеру.

Заключение

В терминологический словарь вошли как отдельные слова (термины), так и наиболее употребляемые словосочетания, выбранные с учебных предметов школьной программы. Охвачены следующие учебные предметы: «Математика», «Информатика», «Физика», «Химия», «География», «Биология», «История Казахстана», «Всемирная история», «Человек. Общество. Право», «Технология» и «Чтения».

Терминологический словарь удобен для самостоятельной работы учащихся с текстом, как на занятиях, так и при выполнении домашнего задания.

Словарь предназначен для широкого круга учащихся, учителей-предметников, методистов. Он может быть использован не только в учебном процессе но и при составлении необходимых учебных пособий. Кроме того, словарь поможет специалистам и переводчикам правильно употреблять термины при переводе текстов учебных предметов школьной программы, а также может быть рекомендован в качестве справочного пособия.

Мазмұны

Кіріспе	3
1 Ұлттық тілде оқытатын мектептерде тілдік пәндердің (ана тілі, қазақ, орыс) бірыңғай тақырыптық минимумы	4
2 Жаратылыстану пәндері бойынша қысқаша терминологиялық сөздік ...	6
2.1 Математика	6
2.2 Информатика	13
2.3 Физика	19
2.4 Химия	24
2.5 География	29
2.6 Биология	36
3 Қоғамдық-гуманитарлық пәндер бойынша қысқаша терминологиялық сөздік	42
3.1 Қазақстан тарихы	42
3.2 Дүниежүзі тарихы	47
3.3 Адам. Қоғам. Құқық	53
4 Эстетикалық-технологиялық циклi бойынша қысқаша терминологиялық сөздік	59
4.1 Технология	59
4.2 Сызу	66
Қорытынды	71

Содержание

Введение	3
1 Методические основы разработки терминологического словаря по основам наук в школах с национальным языком обучения	5
2 Краткий терминологический словарь по естественнонаучным предметам	6
2.1 Математика	6
2.2 Информатика	13
2.3 Физика	19
2.4 Химия	24
2.5 География	29
2.6 Биология	36
3 Краткий терминологический словарь по общественно-гуманитарным предметам	42
3.1 История Казахстана	42
3.2 Всемирная история	47
3.3 Человек. Общество. Право	53
4 Краткий терминологический словарь по предмету «Технология»	59
4.1 Технология	59
4.2 Черчение.....	66
Заключение	71

Ғылым негіздері бойынша ұлттық мектептерге арналған терминологиялық сөздік
Әдістемелік құрал

**Терминологический словарь по основам наук для школ
с национальным языком обучения**

Методическое пособие

Басуға 22.11.2013 қол қойылды. Пішімі 60×84^{1/16}. Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.

Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 2,18.

Подписано к печати 22.11.2013. Формат 60x84 1/16. Бумага офсетная.

Печать офсетная. Гарнитура «Times New Roman». Усл. печ. л. 2,18.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
«Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» РМҚК
010000, Астана қ., Орынбор көшесі, 4, «Алтын-Орда» БО, 15-қабат.
Министерство образования и науки Республики Казахстан
РГКП «Национальная академия образования им. И. Алтынсарина»
010000, г. Астана, ул. Орынбор, 4, БЦ «Алтын-Орда», 15 этаж.